

Estuist. k. 123 / 28.3.1985

VESILAHTI HINSALA/JOKIOINEN HARMAA

Rautakautisen kalmiston kaivaus 30.5.-21.6.1984

Kunta: Vesilahti

Kylä: Hinsala/Jokioinen

Tila: Hoppu RN:o 3², Jaanu RN:o 4¹⁰

Maanomistaja: mv. Lauri Hakulinen

os. 37470 Vesilahti

mv. Teuvo Leiponen

37470 Vesilahti

Peruskarttalahti: 2123 04 Vesilahti

Kalmistoalueen koordinaatit: x= 6801 12, y= 476 80

Aikaisemmat tutkimukset: V. Maajoki inventointi 1939

Löydöt: TYA 260:1-7

Valokuvien negatiivit: 8217-8321

Liitteet: n:o 1 karttaliite

2 vaaituspöytäkirja

3 löytöluettelo

4 kuvaliite

5 löytöjen sijaintiluettelo

6 maanäytteiden tulokset

7 maanäytteiden ottamispaikat

8 valokuva- ja diaaluettelo

9-32 valokuvaliitteet

Sisällysluettelo:

Nimiölehti	1
1. Johdanto	2
2. Tutkimustaustaa	2
3. Kalmistoalueen sijainti ja ympäristö	3
3.1. Geologia ja vesistöhistoria	3
3.2. Kasvillisuus ja lähiympäristön käyttöhistoria	4
4. Tutkimusmenetelmistä	5
4.1. Mittaukset, paalutus ja kiintopisteen siirto	5
4.2. Dokumentointi	6
5. Röykkiö n:o 5	7
5.1. Pintataso/taso 1	7
5.1.1. Röykkiön yleinen kuvaus	7
5.1.2. Pintakiveyksen luonne	8
5.2. Välitaso	9
5.3. Pohjataso/taso 2	10
5.4. Löydöt	11
6. Koeojat	12
6.1. Koeoja 1	12
6.2. Koeoja 2	13
6.3. Koeoja 3	13
7. Yhteenveto	13
8. Lähdeluettelo	15
Liitteet 1-32	

1. JOHDANTO

Museoviraston myöntämän tutkimusluvan mukaisesti Vesilahden Hinsalan/Jokioisten Harmaan rautakautisessa kalmistossa tutkittiin kesällä 1984 yksi kalmiston 9 röykkiöstä ja suoritettiin koekaivauksia kolmen koeojan avulla 31.5.-21.6. välisenä aikana. Esityöt suorittivat kaivausten johtaja ja tekninen apulainen 30.5.-31.5. 1984 ja varsinaiset kaivaukset kestivät 15 pv 1. 1.6.-21.6. 1984. Jälkitöihin meni aikaa n. 3 viikkoa ja ne suoritti kokonaisuudessaan allekirjoittanut.

Kaivausten rahoituksesta vastasi Vesilahden kunta myöntämällä kaivauksia varten 20.000 mk:n määrärahan, josta kaivausten johtajan, teknisen apulaisen, osa kaivajien palkasta, matkakorvaukset, materiaalikulut jne maksettiin. Kaivajiksi palkattiin kuusi vesilahtelaista nuorta: Jouni Huhdanperä, Jaana Laakso, Maarit Lehtomäki, Mika Pyörny, Minna Tanni sekä Raija Välimäki; teknisen apulaisen tehtävistä vastasi fil.yo. Maarit Virkkunen. Yleiskartoituksen kalmistoalueesta suorittivat HuK Timo Kuokkanen ja HuK Tapani Tuovinen. Maanäytteet käsitteli ja tulosti fil.tri. Terttu Lempiäinen ja metalliesineet konservoi HuK Aino Nissinaho. Tutkimusten valvojana toimi prof. Unto Salo.

2. TUTKIMUSTAUSTAA

Vesilahdella kesällä 1984 suoritettut kaivaukset liittyvät Turun arkeologian oppiaineen tutkimusohjelmaan, jossa selvitetään Kokemäenjoen rautakautisen asutuksen syntyä, leviämistä ja luonnetta. Jo aikaisempina vuosina oli arkeologian oppiaine suorittanut kaivauksia Kokemäellä ja Vammalassa; vuoden 1984 uusia tutkimuskohteita olivat Vesilahden lisäksi Nokian Sarkola ja Äetsän Pappila.

Vesilahti on arkeologisesti varsin rikasta aluetta, jo yksistään rautakautisia kalmistoja on alueella runsaat 30. Näissä on suoritettu tutkimuksia aina 1890-luvulta lähtien; vanhimmat löydöt ovat 300-luvulta jKr. ja nuorimmat historialliselta ajalta. Runsaasti löytöjä on varsinkin kansainvaellus- ja merovinkiajalta (400-800 jKr.)

Vesilahden inventoinnin suoritti V. Maajoki v. 1939. Maajoki mainitsee Harmaan kalmiston röykkiöiden lukumääräksi 7, röykkiöiden halkaisijaksi 3-12m ja korkeudeksi 0,5-1,3m. Maajoen inventoinnista puuttuu kalmistoalueen röykkiöiden kaksi, josta toinen kalli on merkitty Maajoen

karttaan, mutta sitä ei ole numeroitu (v. 1984 kartassa n:o 8) sekä kokonaan Maajoen kartasta puuttuva röykkiö (v. 1984 kartassa n:o 9), joka on kesän 1984 kaivauksilla tutkittu röykkiö (kts. kartta 1). Jo ennen Maajoen inventointia oli tiedossa, että Hinsalan/Jokioisten saarella oli röykkiöitä, mutta niistä tehdyt havainnot olivat varsin ylimalkaisia (mm. Heikel 1882). Harmaan kalmiston röykkiöitä pidettiin kodanpohjina tai kiukaansijoina, joita saarella asunut harmaa lappalainen tai harmaa jättiläinen oli tehnyt (Maaajoki 1939).

Hinsalansaari on jo v. 1765 jaettu kahtia Hinsalan ja Jokioisten kylien kesken ja samalla myös Harmaan kalmisto tuli jaetuksi kahden kylän kesken, mikä on sen sijainti vielä nykyisinkin (Honka-Hallila 1982). V. 1984 tutkittu röykkiö on mv. Lauri Hakulisen maalla (Hoppu RN:o 3²) Hinsalan kylän puolella, kun taas tutkitut kolme koojaa ovat mv. Teuvo Leiposen maalla (Jaanu RN:o 4¹⁰) Jokioisten kylän puolella. Vuoden 1984 kaivausten tutkittu pinta-ala oli yhteensä n. 183m².

Tutkimuskohteena Vesilahden Hinsalan/Jokioisten Harmaan kalmisto oli varsin mielenkiintoinen, sillä ainuttakaan kalmiston röykkiöistä ei ollut aiemmin tutkittu, samoin kuin ei samalla saarella olevaa Haihulanokan kalmistoaakaan. Tutkimatta olivat myös Hinsalan kylän puolella Sauvalanniemen ja Tontinmäen kalmistot (kaikki kolme sijaitsevat linnuntietä n. kilometrin päässä Harmaan kalmistosta). Kesän 1984 kaivaukset täyttivätkin odotukset, ja alueen historiaan saatiin lisävaloa, sillä tutkittu röykkiö voitiin ajoittaa kansainvaellusaikaan (400-550/600 jkr.).

3. KALMISTOALUEEN SIJAINTI JA YMPÄRISTÖ

3.1. Geologia ja vesistöhistoria

Vesilahden Harmaan kalmisto sijaitsee Hinsalan ja Jokioisten kylien välisellä Hinsalansaarella, sen kaakkoispäässä Sakaselälle viettävällä moreenirinteellä n. 85-95m m.p.y. (peruskartta n:o 2123 04 Vesilahti, x= 6801 12, y= 476 80 kts. liite 1) n. 100m kordinaattipisteen ympärillä. Sakaselkä on vesistöllisesti osa Kokemäenjoen vesistön keskusjärveä Pyhäjärveä; yksi sen laajentumista. Sakaselän keskikorkeus merenpinnasta on 77,2m (kts. kartta 1).

Pyhäjärvi kuroutui itsenäiseksi järveksi ancyluskaudella 6. vuosituhann-

nella e.Kr., hieman sen jälkeä kun Muinais-Näsijärvi oli kuroutunut Itämeren altaan piiristä. Tammerkosken syntyminen Näsijärven purkauksessa 3000 e.Kr. vaikutti todennäköisesti myös Pyhäjärven vesisuhteisiin ja aiheutti järven piirissä transgressiota, jonka suuruus on ollut pari metriä. Vielä ancyluskauden alussa Lempäälän, Vesilahden ja Tottijärven keskiset osat olivat miltei kokonaan veden alla, mutta jo litorinavaiheen aikana vedenpinta oli laskenut niin, että merivaiheen ylin ulottuvuus alueella 1.-5. vuosituhannella e.Kr. oli n. 65 m m.p.y l. Hinselonsaarikin oli jo kokonaisuudessaan paljastunut (Matisto-Virkkala 1964).

Moreeni on alueen yleisin maalaji ja sille on ominaista kivisyys; Vesilahden alueen moreeneissa ovat graniittiset kivet yleisimpiä. Silokallioiden lisäksi louhikot ovat Vesilahdelle leimaa antavia, tässä suhteessa Harmaan kalmiston sijainti louhikkoisessa moreenirinteessä on alueelle geologisesti luonteenomainen. Hiesu- ja saviesiintymiä on Vesilahdella runsaasti; Hinselonsaarellaakin n. 50 % maapinta-alasta. (maaperäkartta 2123 Tampere, Virkkala 1962).

3.2. Kasvillisuus ja lähiympäristön käyttöhistoria

Kalmisto sijaitsee kuusivaltaisessa sekametsässä, jossa kasvaa myös koivua ja pihlajaa. Aluskasvillisuus koostuu kuivankon kangasmetsän lajeista: mustikasta, ahomansikasta ja metsähagilasta. Jonkin verran alueella kasvaa myös saniaisia ja kieloja.

Kalmistoalue on säilynyt varsin koskemattomana, koska karjan laiduntamisen lisäksi alueella ei harvennushakkuita lukuunottamatta ole ollut mitään itse röykkiöitä vahingoittavaa toimintaa. Ihminen ei muinaisjäänöksiin liene ainakaan suuremmissa määrin kajoanut, joskin osa röykkiöistä vaikutti keskustastaan pengotuilta tai sitten ne olivat itsestään romahtaneet. Alueella kasvava tiheä metsä on ajan myötä valannut alaa myös röykkiöiden päältä ja aiheuttanut röykkiöiden rakenteessa muutoksia. Korkeat puut ovat ulottaneet juurensa syväälle röykkiöiden sisustaan ja liikutelleet ja vierittäneet kiviä alkuperäisiltä paikoiltaan. Röykkiöiden päällä kasvavien puiden kaataminen olisikin ensisijaisen tärkeää, jotta kalmisto kokonaisuudessaan tulevaisuudessakin säilyisi edes siinä kunnossa missä se nyt on.

4. TUTKIMUSMENETELMISTÄ

4.1. Mittaukset, paalutus ja kiintopisteen siirto

Kaiveusten alkaessa röykkiön ulkopuolelle vedettiin peruslinja suuntaan NE-SW lähinnä röykkiön muodon ja rinteiden viettämissuunnan mukaisesti. Peruslinjalta mitattiin sen jälkeen vaaituskoneen ja rullamittojen avulla kehälinjat, jotka paalutettiin. Tämän jälkeen alue sektoroi-
ttiin siten, että röykkiön oletetun keskipisteen kohdalla vastakkaisilla sivuilla olevat paalut yhdistettiin sektoriarvoin ja näin saatiin tutkittava ala jaettua 4:ään suurimpiirtein yhtä isoon osa-alueeseen. Sektorilienkojen leikkauspistettä käytettiin origona.

Röykkiön A-B -linjan suunta oli NW-SE (171g) ja tämän kanssa 90° kulmassa olevan C-D -linjan suunta NE-SW. Kalmistoalueen sijainti peruskarttakoordinaatistossa on : $x = 5801\ 12$ ja $y = 476\ 80$ (peruskarttalehti 2123 04 Vesilanti). Pohjoissuuntana käytettiin magneettista pohjoissuuntaa. Röykkiön sektorien rajoamat neljä sektoria numeroitiin I:stä IV:ään siten, että origo-A -linjalta sektorointi kiertää myötäpäivään.

Koska lähin valtakunnallinen korkeuskiintopiste sijaitsi runsaan 5 km:n päässä maantien Punkalaidun-Vesilanti varrella hankalan matkan päässä ja koska kaivetun röykkiön korkeus maastossa ei ollut merkittävä röykkiön ajoitukselle, katsottiin suoritetuille korkeusmittauksille riittäväksi se tarkkuus, joka perustui vedenpinnankorkeuteen Sakaselällä. 5.6. 1984 oli Lempäälän Näppilänsillan vedenmittausasemalla vedenpinnankorkeus 75,92m m.p.y. NW-tasolla ja kaivausalueelle, röykkiön eteläpuolella olevaan 170x100 cm kokoiseen kiveen siirretyn korkeuspisteen korkeudeksi saatiin 91,68m m.p.y. Pisteen siirtomatka oli 160m ja sulkuvirhe (f) 0.09m. (kts. liite 2). Kiintopisteen siirtoa vaikeutti varsin tiheä metsä sekä maaston jyrkkä nousu saaren rannalta sisämaahan päin - korkeusero kiintopisteen ja vedenpinnan välillä oli melkein 15m.

Röykkiön kiintopiste merkittiin röykkiön eteläpuolella olevaan kiveen punaisella ympyrällä. Röykkiöltä korkeuspiste siirrettiin koejoja 1:n lounaissivulle 50x100 cm kokoiseen kiveen. Pisteen korkeudeksi saatiin 91,70m m.p.y. ja se merkittiin kiveen punaisella ympyrällä. (Koejoista enemmän cmassa luvussa).

4.2. Dokumentointi

Koska röykkiö oli varsin matala eikä siinä välitasossa ollut havaittavissa minkäänlaisia rakenteita, kartoitettiin röykkiöstä ainoastaan pinta- ja pohjatasot (tasot 1 ja 2). Profiilikaistoja ei röykkiön rikkonaisuuden, mataluuden ja maansekaisuuden vuoksi voitu jättää, ja siksi röykkiön leikkaus pituus- ja leveyssuunnassa dokumentoitiin vaaitsemalla pinta- ja pohjataso ja täydentämällä profiilikaistat havaintojen pohjalta kaivettaessa röykkiötä tasokaivauksenomaisesti alaspäin.

Kartoituksen lisäksi käytettiin dokumentoimisessa hyväksi valokuvausta. Röykkiöstä ja sen ympäristöstä otettiin yleiskuvia ennen ja jälkeen tutkimusten, samoin valokuvattiin profiilit ja kiinteät rakenteet sekä sektorit tasoittain eri kaivausvaiheitten aikana. Yksityiskohtakuvia otettiin tärkeimmistä löytökeskittymistä ja yksittäisistä löydöistä in situ.

Suuri osa valokuvista otettiin itseseisovilta tikapuilta ylhäältäpäin, sillä näin voitiin hahmottaa röykkiö parhaiten. Panoraamakuvat otettiin joka tasossa neljältä sivulta, jotta röykkiö ja sen ominaispiirteet saataisiin mahdollisimman hyvin dokumentoitua ja havainnollistettua. Kartoituksen ja valokuvauksen lisäksi osa dokumentoinnista suoritettiin luonnollisesti kirjallisin kaivausmuistiinpanoin. Koeojien 1-3 dokumentointi suoritettiin tasokartoin, valokuvoin sekä kaivausmuistiinpanoin.

Löydöt ja niiden sijainti merkittiin ao. tasokarttaan, lisäksi kaikkien löytöjen (metalli, poltettu luu ja savi) sijaintikorkeus määritettiin merenpinnan suhteen. Löytösuhteiden dokumentoinnissa käytettiin myös valokuvausta; itse löydöt puhdistettiin varovaisesti tilanteen mukaan, ja kosteus pyrittiin haihduttamaan hitaasti. Metalliesineiden lopullisen konservoinnin suoritti HuK Aino Nissinaho.

Maanäytteitä otettiin kalmistoalueelta yhteensä 19 kpl, joista 8 otettiin röykkiöstä ja loput koeojista 1-2. Näytteillä pyrittiin selvittämään alueen kasvihistoriaa niin luonnon- kuin viljelyskasvien osalta. Maanäytteitä otettiin röykkiöstä joka tasosta sektoreittain mahdollisuuksien mukaisesti, keskimäärin 2-4 l/näyte, ja koeojista 1-2 sama määrä/näyte. Näytteet tutki fil.tri. Terttu Lempiäinen. Hiilinäytteitä ei alueelta otettu talteen, koska röykkiöstä löydetty hiilimäärä oli vähäinen ja hiili muutoinkin luonteeltaan sekundääristä (hiiltyneitä puunjuuria tms.).

5. RÖYKKIÖ N:O 9.

5.1. Pintataso/ taso 1

5.1.1. Röykkiön yleinen kuvaus

Kun röykkiön päällä kasvaneet puut oli kaadettu ja poistettu, röykkiö sektoroiitiin ja sen profiili- ja kehälinjat vaaittiin. Tämän jälkeen alettiin poistaa turve- ja karikkekerrosta (kts. kartta 2, liite 9). Turvekerroksen paksuus röykkiön päällä oli keskimäärin 5 cm ja se oli varsin helposti poistettavissa. Jo turvekerroksen poiston yhteydessä havaittiin, että röykkiö oli oletettua huomattavasti laajampi. Koska maaston kivisyys vaikeutti röykkiön ulkoreunan sijainnin määrittämistä, poistettiin turvetta vielä 1-2 m varmuuden vuoksi röykkiön uloimista kivistä pois päin.

Paljastettu matala röykkiö yllätti laajuudellaan (kts. kartta 3). Kiveys oli kaikenkaikkiaan kooltaan n. 4,5x10 m ja sen suunta oli NE-SW l. se noudatti kalliopaljastuman suuntaa (kts. liite 10, 11 ja 12). Sekä koillis- että lounaispäästään röykkiö oli rauennut, ja molempien päätyjen kivet olivat vierineet kallionreunalta alaspäin. Samoin oli kalliopaljastuman kaakkoisreunan alapuolella runsaasti sinne vierineitä kiviä. Se, että röykkiön kivet olivat näin runsaassa määrin todennäköisesti sadevesien, lumen sulamisen, päällä olevan puuston tms. vaikutuksesta siirtyneet alkuperäiseltä paikaltaan ei ollut yllättävää, sillä kallio vietti sekä etelään, itään että kaakkoon. Tämän vuoksi sektori II:n kivistä lähes kaikki olivat tippuneet kalliopaljastuman juurelle, samoin arviolta n. 1/2 sektori III:n kivistä. Muutoin röykkiö näytti olevan alkuperäisessä muodossaan.

Röykkiö lienee alunperin ulottunut kaakkoissivultaan kalliopaljastuman kaakkoisreunaan saakka. Pohjoissivulla röykkiö rajoittui suuriin kiviin, joiden halkaisija oli 50-60 cm ja jotka reunustivat röykkiötä vain sektorissa I (kts. liite 10). Reunuskivien muodostama kaareva kivrivi ulottui aina röykkiön pohjoisnurkassa olevaan 100x30 cm kookoiseen kallionyppylään. Aivan röykkiön koillispäässä oli kaksi latteaa isoa kiveä, joiden halkaisija oli n. 60-80 cm ja jotka oli kiillamaisesti laitettu muun pienemmän kiveyksen väliin estämään röykkiötä raukeamasta (kts. liite 15 alempi kuva). Sama tehtävä lienee ollut myös pohjoissivun isoilla kivillä, sillä heti C-D -linjalta kallio viettää pohjoiseen ja lounaaseen. Röykkiön lounaispäässä oleva kivi, joka oli

kooltaan 120x100x50 cm ja toi mieleen silmäkiven, lienee kaikesta huomimatta samoin kuin edellä mainitutkin kivet olleet tukena estämässä muuta kiveystä vierimästä etelään viättävää kalliota pitkin (kts. liite 11). Röykkiö oli näin ollen luoteis-, ponjois- ja koillissivuiltaan varsin hyvin "tuettu", mutta niillä sivuilla, joilla erityisiä reunus-, kiila-, tms. kiviä ei ollut, oli röykkiö päässyt osittain tuhoutumaan.

5.1.2. Pintakiveyksen luonne

Pinnaltaan röykkiö oli epähomogeeninen, sillä kivikoko vaihteli melkoisesti eri puolilla röykkiötä (kts. kartta 3). Homogeenisintä kiveys oli sektori I:ssä lukuunottamatta sektorin koillispäätä. Tässä sektorissa kivien halkaisija oli keskimäärin 20-30 cm; koillispäässä kivikoko pieneni mukulakivimäiseksi ja kivet olivat halkaisijaltaan 10-15 cm:n kokoisia. Aivan sektorin koillispäästä lähti halkaisijaltaan 40-50 cm kokoisten kivien harva kaarimainen kivirivi, jonka kivet oli aseteltu muun kiveyksen päälle (kts. liite 14 alempi kuva sekä liite 18). Kivirivi kaartui lounaispäästään origon ohitse sektorin III puolelle, jossa sen kulkua ei enää voinut seurata sektorin kiveyksen rikkonaisuuden vuoksi. Aivan sektori I:n keskellä olevat pienemmät kivet näyttivät tarkoituksella kehämäisesti ladotuilta (kts. liite 15 ylempi kuva). Pienempien kivien välissä oli muuallakin kuin sektorin koillispäässä kiilamaisesti asetettuja kiviä.

Sektori II oli lähes tyhjä kivistä, ainoastaan origo-0 -linjalla oli jonkin verran kiviä jäljellä. Loput sektorin kivistä olivat vierineet kallion juurelle tai sen sivua pitkin alaspäin. Varsinkin röykkiön koillissivun kivet olivat mukulakivimäisiä, halkaisijaltaan 10-15 cm; kun sen sijaan röykkiön kaakkoissivun kivet olivat osittain suurempia, halkaisijaltaan 10-40 cm.

Sektori III:n pinta muodostui pääasiassa mukulakivimäisistä halkaisijaltaan 10-15 cm:n kokoisista kivistä; ainoastaan sektorin pohjoisnurkassa oli hieman suurempia kiviä, joiden halkaisija oli 20-40 cm.

Myös sektoria IV leimasi sama kaksinaisuus kivikoon suhteen kuin sektoreita I-III l. sektorin lounaispää ison silmäkivimäisen kiven edustalta lähtien oli mukulakivimäistä ja hieman pienempää halkaisijaltaan kuin muualla samassa sektorissa. Linjaa origo-A lähestyttäessä kivikoko suureni halkaisijaltaan 20-30 cm:n kokoisiin kiviin (kts. liite 16

alempi kuva). Aivan sektorin luoteisnurkassa oli erikoinen puoliympyränmuotoinen rakenne, joka oli tahty halkaisijaltaan 30-50 cm:n kokoisista kivistä ja joka päättyi molemmista päissä muita kehän kiviä suurempaan kiveen. Halkaisijaltaan tämä rakenne oli n. 2 m, ja se oli täytetty lähes kokonaisuudessaan pienillä mukulakivimäisillä kivillä (liite 16 ylempi kuva).

Ominaista röykkiölle oli se, että kaikilta sivuiltaan ja varsinkin niissä kohdin, missä röykkiössä oli käytetty pieniä mukulakivimäisiä kiviä, oli kiveys silttimaan sekainen. Itse röykkiön keskustassa kivien välissä oli humusmaata. On varsin mahdollista, että röykkiö alun alkaen on ollut kauttaaltaan siltinsekainen, mutta kallion päältä ja paljaana olleesta röykkiön keskustasta siltti on päässyt huuhtoutumaan pois ja humuskerros on näissä kohdin päässyt muodostumaan paksummaksi kuin muualla röykkiössä. Tasossa 1 kaikista sektoreista otettiin maanäyte myöhempiä tutkimuksia varten (kts. tarkemmat tiedot maanäytteistä liitteet 6 ja 7).

5.2. Välitaso

Koska röykkiö osoittautui varsin matalaksi maansekaiseksi röykkiöksi, katsottiin parnaimmaksi kaivaa röykkiö syventämällä kaikkia sektoreita yhtä aikaa, jotta mahdolliset alempana olevat rakenteet voitaisiin helpommin hahmottaa. Pintatasosta alaspäin röykkiö purettiin tasokai-vausten omaisesti niin, että kiviä poistettiin joka puolelta röykkiöstä yhtä aikaa. Välitasossa poistettiin pääsääntöisesti ylin kivikerta, tilanteesta riippuen kaksikin (halkaisijaltaan alle 15 cm:n kokoiset kivet, katso liite 20).

Sektorin I:ssä päällimmäisinä olevat isot kivet poistettiin (kts. liite 18), samoin ko. isojen kivien muodostaman kivirivin ja origon väliin ladotuista pienemmistä kivistä poistettiin 1-2 kivikertaa. Kivien välissä oli sektorin keskustassa humusmaata, mutta röykkiön reunoille mentäessä humusmaa vaihtui silttiin. Kiviä ko. sektorissa vaikutti olevan 1-4 kivikertaa päällekkäin riippuen kallion muodosta: luoteeseen ja pohjoiseen kallio näyttää jyrkästi laskevan ja siksi röykkiön reunoilla kiviä oli useammassa kerroksessa kuin sen keskustassa (kts. liitteet 17 ja 18 alempi kuva).

Sektoreiden I ja II koillispäähän valuneet kivet poistettiin; samoin koillispäähän kaakkoispuolelta laskevat kivet. Kivien välissä

oli varsin runsaasti silttimaata.

Sektorissa III oleva mukulakivimäinen kivi oli 2-3 päällekkäisenä kerroksena ja se oli varsin runsaan silttimaan sekainen. Tässä vaiheessa poistettiin suurin osa kivistä, vain alin kivikerta jätettiin paikoilleen. Sektorissa keskeemmällä olevien kivien välissä oli humusmaa, joten ero sektorin reunoilla oleviin kiviin oli selvä.

Sektorissa IV oli samoin kuin muuallakin 2-3 kivikertaa, joista ylin kauttaaltaan poistettiin. Samoin kuin sektoreissa I ja III myös tässä sektorissa kivien välissä oli sektorin ulkoreunoilla silttimaa, kun taas keskeemmällä kivien välissä oli humusmaa. Sektorin luoteisnurkassa olevan puoliympyränmuotoisen isojen kivien rajaaman rakenteen sisällä ollut mukulakivimäinen kivi oli 2-3 kerroksessa, ja siitä poistettiin 1-2 kerrosta, niin, että alin kivikerta jäi vielä paikoilleen (kts. liite 19 ylempi kuva).

5.3. Pohjataso (taso 2)

Jo välitasovaiheessa oli sektori II samoin kuin suurin osa sektoria III kaivettu ponjaan saakka l. vain alin kivikerta oli jätetty paikalleen. Näin ollen viimeisenä purettiin röykkiön sektorit I ja IV, joissa kiviä muutoinkin oli pari kivikertaa enemmän kuin em. sektoreissa (kts. liitteet 23, 24, 25 ja kartta 4).

Sektoria I kaivettaessa havaittiin; että kallio laski jyrkästi pohjoiseen muodostaen kuopanteen, jonka ponjalla oli koillinen-lounaissuuntainen halkaisijaltaan 40-50 cm:n kokoisista kivistä tehty n. 2,5 m:n pituinen kivirivi (kts. liite 21 ja 23). Kivirivi sijaitsi kalliopainanteen ja röykkiötä pohjoissivulta rajaavien kivien välissä, ja se oli tuettu pohjoissivulta pienillä kiillakivillä, jotteivät kivet siirtyisi paikoiltaan. Kivirivi ei jatkunut lounaassa sektori III:n puolelle, vaan se päättyi origo-A -linjan alla olevaan laattakiveen, jonka koko oli 80x80 cm. Kivirivin koillispää lepäsi kalliolla. Maa kivien välissä samoin kuin muuallakin sektorissa oli silttiä.

Sektorissa IV poistettiin luoteissivulla olevan puoliympyrän muotoisen rakenteen täytteenä ollut mukulakivi; itse reunakivet jätettiin paikalleen (kts. liite 22 alempi kuva). Sektorissa olevan ison kiven edustalla ollut mukulakivi poistettiin samoin kuin muuallakin sektorissa

pohjalle jätettiin ainoastaan alimmat kivet. Pohjatasoa kaivettaessa ja puhdistettaessa tarkastettiin myös kivien alustat. Lopussa röykkiö ennallistettiin ja se pyrittiin palauttamaan mahdollisimman tarkoin siihen asuun, mikä sillä alunperin oli ollut (kts. liitteet 26 ja 27 ylempi kuva).

5.4. Löydöt

Jo turvekerroksen poiston yhteydessä tuli esille 4 yhtensä 5:stä kaivauksilla löydetyistä metalliesineistä. Löytö 4 oli rautaisen sirpin kärkikatkelma ja se löytyi välittömästi kallion päältä n. 80 cm origosta itään. Sirpin kärkikatkelmasta vain n. 40 cm:n päässä itään löytyi kallion päältä kivien välistä pronssinen suorajalkaisen kaarisoljen katkelma (=löytö 1; kts. liitteet 3, 4, 13, 30, 31, kartta 4). Edellisistä löydöistä 40-60 cm länteen löytyi pronssisen rannerenkaan katkelma ja pronssiesineen katkelma (löydöt 2 ja 3) kallion päältä kivien välistä humusmaasta. Löytö 5, joka löytyi vasta pohjatasoa paljastettaessa, oli rautainen veitsi. Se sijaitsi aivan sektorinarun origo-0 alla, aivan edellisten metallilöytöjen läheisyydessä. Löytö 5 oli laitettu 40x20 cm kokoisen kiven alle kallion päälle humusmaahan (kts. liitteet 3, 4, 13, 17, 30-32 sekä kartta 4).

Metalliesineiden lisäksi löytyi kaivauksien yhteydessä poltettua savea sekä poltettua luuta. Näitä tuli joka tasossa, mutta luuta löytyi kaikkein eniten pohjatasosta. Poltettua savea löytyi varsinkin sektorista III; jonkin verran myös sektorista IV ja eniten tasosta 1. Poltetun saven "runsaus" juuri sektori III:ssä selittyyneen ainakin osaksi pelkästään yksilökohtaisista kaivuseroista: palat olivat hyvin pieniä, halkaisijaltaan pa. 2-5 mm, ja niiden huomaaminen vaatii tarkkuutta ja huolellisuutta.

Pintatason poltettu savi löytyi pa. kivien välistä humus- ja silttimaa- ta sekä kallion päältä turpeen alta. Myös kalliojyrkänteen alustasta löytyi poltetun saven muruja, jotka lienevät huuhtoutuneet tai vierinneet kivien kanssa kallionsivuja alas.

Poltettua luuta löytyi kaikkein eniten sektorista I aivan origon ympäriltä ja origosta pohjoiseen, n. 250x250 cm:n kokoiselta alueelta (kts. kartta 4). Luut olivat pestyjä ja niiden halkaisija vaihteli muutamasta mm:stä aina 3-4 cm:iin; seassa oli mm. kallon kappaleita,

raajaluiden katkelmia, varpaan tai sormen nivel jne. Hyvin suuri osa luista oli kuitenkin varsin pieniä paloja. Luista tuli jo pintatasossa (kts. liite 14 ylempi kuva) turpeen alta kallion päältä ja kivien lomasta; samoin kuin välitasossakin. Suurin osa luista löytyi pohjatasosta sektorista I. Poltettu luu oli joko kallion päällä tai kivien välissä.

Metalliesineiden ja poltetun luun löytöpaikat sopivat hyvin yksin, ja näyttää siltä, että alkuperäinen hautauksen keskusta on sijainnut juuri origon välittömässä läheisyydessä. Hautaanit oli laitettu kivien alle samoin kuin osa luistakin; osa luista on voitu sirotella myös kivien päälle ja väleihin - tähän voisi viitata luiden löytyminen väli- ja pintatasosta. Toisaalta on myös mahdollista, että kasvit juuriensa välityksellä ovat voineet nostaa luunsiruja samoin kuin poltetun saaven palasiakin alkuperäiseltä paikaltaan.

6. KOEOJAT

Kalmistoalueen eteläpään rökkiöiden n:o II ja IV (inv.kert. V. Maaajoki 1939) läheisyyteen tehtiin kolme koeojaa, sillä haluttiin tarkistaa ko. rökkiöiden ympäristö ja selvittää olisiko paikalla mitään asutukseen liittyvää muinaisjäännöstä. Koeojat tehtiin rökkiöiden kaakkoissivulla olevan 20 m pitkän rantaterassin yläpuolelle, niin, että koeojat 1 ja 3 kuljivat korkeuskäyrien suuntaisesti ja koeoja 2 kohtisuoraan korkeuskäyriä vastaan. Koeojat kaivettiin 1 m levyisiksi kaistoiksi. Kaivausta vaikeutti paikoitellen se, että maanomistaja ei antanut lupaa puiden kaatamiseen. Tämän vuoksi myös koeojat jouduttiin tekemään sinne, missä puut eivät liiallisessa määrin vaikeuttanut koeojien kaivamista.

6.1. Koeoja 1

Koeoja tehtiin rantaterassin suuntaiseksi rantaterassin välittömään läheisyyteen (kts. liite 27 alempi kuva) niin, että koeojan koillispuolelta ulottui runsaan 2 m:n päähän rökkiön II lounaissivusta. Koeojan pituus oli 17,20 m. Turpeen ja humusmaan yhteenlaskettu paksuus koeojassa vaihteli 5-10 cm:iin, ja tämän alta alkoikin puhdas siittimoreeni (kts. liite 28 ylempi kuva). Mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa ei löydetty, koeojan koillispuolelta löytyi ainoastaan pieni pala

poltettua savea. Kaivamisen jälkeen koeoja ennallistettiin (kts. liite 28 alempi kuva).

6.2. Koeoja 2

Koeojan pituus oli 16,30 m ja sen suunta oli luode-kaakko (340 g). Koeoja 1:n ja 2:n etäisyys toisistaan oli n. 170 cm, ja koeoja 2:n lounaisseinämän etäisyys röykkiön II koillissivusta oli n. 8 m. Koeojan kaakkoispäässä turve- ja humusmaan yhteenlaskettu paksuus oli 10-12 cm, mutta luoteispään ainoastaan 5-6 cm. Turve- ja humuskerroksen alta tuli vastaan puhdas pohjamoreeni (kts. liite 29 alempi kuva). Mitään muinaisjäännökseen viittaavaa ei löydetty. Sieltä täältä koeojasta tuli poltetun saven palasia.

6.3. Koeoja 3

Koeoja oli koillinen-lounas suuntainen (40g) ja sen pituus oli 14,50 m. Koeoja kulki n.2 m:n päässä röykkiön II luoteissivusta. Turve- ja humuskerroksen yhteenlaskettu paksuus oli n. 4-5 cm; tämän alta tuli puhdas silttimoreeni. Mitään muinaisjäännökseen viittaavaa ei havaittu; koeojan lounaispäästä tuli muutama poltetun saven siru.

7. YHTEENVETO

Kaivettu röykkiö oli tehty koillinen-lounessuuntaisen kalliopaljastuman päälle ja sen suunta noudatti kallionreunan suuntaa. Alunperin röykkiö lienee ollut kooltaan n. 5x9 m, mutta aikojen kuluessa röykkiö on rauennut. Ainakin pohjois- ja luoteissivuiltaan samoin kuin koillis- ja lounaispäästään röykkiö on ollut silttimaan sekainen. Mahdollista on, että koko röykkiö on alunalkaan ollut maansekainen, mutta varsinkin kaakkoissivun raukeamisen myötä maa on voinut huuhtoutua pois.

Röykkiö oli koottu 1-4:stä kivikerrasta, kivikoko vaihteli 5-60 cm:iin. Kiveys oli kivikooltaan varsin epähomogeeninen. Vaikka varsinkin röykkiön lounais- ja koillispää jo pintatasossa erottuivat selvästi toisistaan kivikoon suhteen, ei muualta kuin röykkiön keskustasta tul-

lut hautaukseen viittaavaa löydöstä. Voi olla mahdollista, että röykkiötä rakennettaessa isompi kiviaines oli käytetty röykkiön keskiosiin ja täten varsinaisen hautauksen kohdalle ja läheisyyteen, ja pienempiä kiviä olisi käytetty vain röykkiön sivujen täyttämiseen.

Jo pintatasossa esille tulleen isojen kivien rajaaman ja pienillä kivillä täytetyn puoliympyrän muotoisen rakenteen merkitys jäi epäselväksi. Mahdollisesti rakenne toimi tukirakenteena, jotteivät kivet liikkuisi paikoiltaan röykkiön luoteissivulle laskevaa kalliota myöten; se, että täytekivenä on käytetty mukulakivimäistä kiveä voi johtua siitä, että moreeniimaastossa tällaista kiveä oli helposti saatavilla.

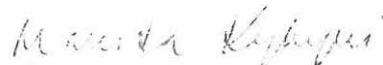
Sektorissa I oleva koillinen-lounassuuntainen kivistä saattaa sekin olla jonkinlaista tukikiveystä, joka estää ylempänä olevien kivien vyörymistä sektorin pohjalle kallion jyrkästi laskiessa. Ko. kivistä myötäilee joka tapauksessa röykkiön pohjoissivulla olevaa kivireunusta. Koska röykkiön sijainti on röykkiön ehjänä säilymisen kannalta epäkiitollinen, on röykkiötä rakennettaessa käytetty muutoinkin kivilakiviä röykkiön muodon säilyttämiseksi. Röykkiön päällä lienee alunalkaen ollut päällimmäisenä kehämäinen, halkaisijaltaan 40-50 cm:n kokoisten kivien ladelma.

Hautauksia röykkiössä on ollut yksi; hautaesineistö viittaa naisen polttohautaukseen ja hautaus ajoittuu kansainvaellusaikaan. Hautannit ja ja suurin osa poltetuista luista oli laitettu kivien alle kalliolle; hautauksen keskusta näyttää olevan röykkiön origon tienoilla. Se, että juuri origon ympäriltä otetuista maanäytteistä löydettiin katajanmarjan siemeniä, joiden täytyy olla paikalle tuotuja, on varsin mielenkiintoista, varsinkin kun katajanmarjan siemeniä esiintyy juuri niissä näytteissä, jotka oli otettu keskeisimpien löytö- ja luukeskittymien kohdalta/vierestä (kts. liitteet 6 ja 7). Sitä, onko katajanmarjoilla tekemistä itse hautauksen kanssa on vaikea sanoa, mutta joka tapauksessa näyttää siltä, että ne syystä tai toisesta on tarkoituksella tuotu paikalle. Sitä, milloin tämä olisi tapahtunut on liian uskaliaasta ruveta arvailemaan.

Turussa 24.3.1985

Unto Salo
prof., kaivausten valvoja

Marita Kykyri
kenttätöiden johtaja

8. LÄHDELUETTELO

Painamattomat lähteet:

Honka-Hallila Helena: Pyhäjärven eteläosan rautakautinen asutus ja sen yhteys alueen historialliseen asutukseen. Laudatur tutkielma. Turun yliopisto, arkeologian laitos, 1982.

Maajoki V: Vesilahden inventointi vuodelta 1939.

Kartat: Maaperäkartta n:o 2123 Tampere, Painettu Helsingissä 1959.
Peruskarttalehti n:o 2123 04 Vesilahti. Painettu Helsingissä 197

Painetut lähteet:

Arajärvi 1950, Heikel 1882,	Arajärvi Kirsti. Vesilahden historia, Tampere. Heikel A.O. Kertomus Pirkkalan kihlakunnan muinaisjäännöksistä, Tiedeseuran julkaisut 38, Helsinki.
Kivikoski 1973,	Kivikoski Ella, Die Eisenzeit Finnlands. Bildwerk und Text. Neuausgabe, Helsinki.
Matisto-Virkkala 1967	Matisto Arvo, Virkkala Kalevi, Tampereen seudun geologia, Porvoo.
Virkkala 1962	Virkkala Kalevi, Maaperäkartan selvitys/Geologinen tutkimuslaitos, 1:100.000 lehti 2123 Tampere. Helsinki.

Vaaituspöytäkirja:

Paikka ja aika: Vesilahti Hinsala/Jokioinen Harmaa 31.5.1984.

Tekijät: M. Kykyri ja M. Virkkunen

	lukema cm taakse (+)	eteen (-)
Lähtöpiste=	293,0	91,6
76,92m	372,6	10,2
	225,0	61,2
	135,6	21,2
	237,1	12,2
	266,7	10,4
	<u>169,0</u>	<u>36,7</u>
		kp=91,68m

Korkeuspisteen sulkeminen:

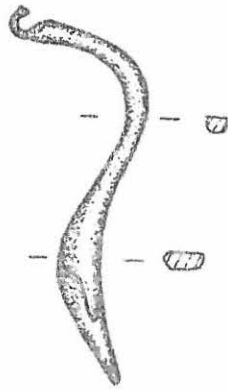
lähtöpiste=kp=91,68m:

	lukema cm taakse (+)	eteen (-)
	36,7	177,7
	47,6	344,2
	28,9	245,5
	52,3	156,0
	29,2	301,4
	84,6	341,8
	<u>85,7</u>	<u>265,2</u>
		77,01m

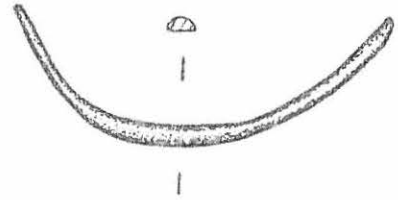
$f = 77,01 - 76,92 = 0,09\text{m}$ l. $f = 0,09\text{m}$

Löytöluettelo:

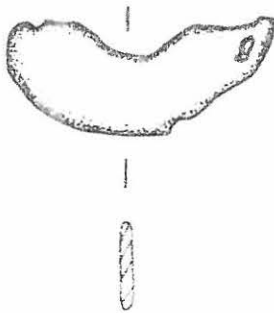
- TYA 260:1 : Pronssinen suorajalkaisen kaarisoljen kaari- ja jalkaosaa. Spiraali, spiraalitappi ja neula puuttuvat. Neulakota lievästi kartiomainen ja alaosastaan umpinainen. Soljen yläpäässä kiinni muutama tekstiilinkuitu. Kaaren yläpää vahingoittunut. Soljen pituus 53 mm, neulakodan pituus 19 mm, kaaren leveys 3,5 mm ja kaaren paksuus 3 mm. Solki muistuttaa muodoiltaan Ella Kivikosken Atlaksen solkea n:o 102 (Die Eisenzeit Finnlands 1973). Ajoitus nuorempi roomalaisaika/kansainvaellusaika.
- TYA 260:2 : Pronssinen nauhamainen rannerenkaan katkelma. Rannerengas kapenee toiseen päähän. Rannerenkaan ulkopinta on kupera, sisäpinta tasainen. Rannerenkaanpalan pituus 67 mm, leveys 4 mm ja paksuus 1,5 mm.
- TYA 260:3 : Puoliympyrän muotoinen pronssiesineen palanen. Ulkoreunasta n. 1/4 ehjä, muutoin reuna on rikkoutunut. Katkelma on ulkoreunaltaan tasaisen kaareva. Toisessa päässä on molemmiin puolin pieni kohouma (niitti?). Palan pituus 35,5 mm, leveys 12,5 mm ja paksuus 1,5 mm.
- TYA 260:4 : Rautaisen sirpin kärkikatkelma. Sirpin kärki on pyöreä ja terälapheet suorat. Katkelman pituus on 75 mm, leveys 18,5 mm ja paksuus 5 mm. Katkenneesta päästään katkelma on turvonnut.
- TYA 260:5 : Rautainen veitsi. Hamara on kaareva; hamaran ja ruodon välissä ei ole dialettia. Ruoto on lattea ja poikkileikkaukseltaan suorakaiteen muotoinen. Veitsen pituus 142 mm, terän pituus 84 mm ja terän leveys 20 mm ja hamaran leveys 4,5 mm. Ruodon pituus 56 mm, leveys 13 mm ja paksuus 5 mm.
- TYA 260:6 : Poltettua savea 88 g. Massa on oranssinpunaista, ja useimmissa paloissa huokoista. Sekoitteena on käytetty kvartssia ja kalimaasälpää. (vaaitustarkkuus $\pm$ 2 g koeojat + röykkiö)
- TYA 260:7 : Poltettua luuta 136 g. (vaaitustarkkuus $\pm$ 2 g).

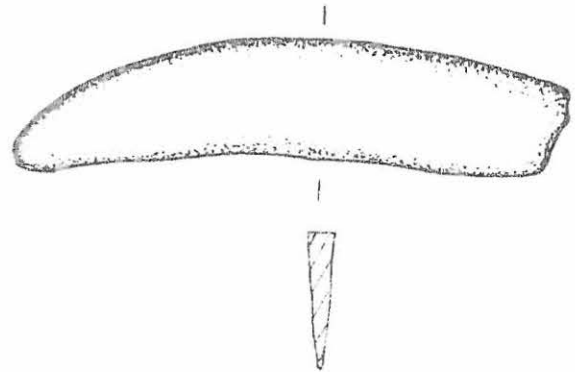
TYA:260:1 Pronssinen suora-
jalkaisen kaarisoljen kaari-
osa. mk 1:1

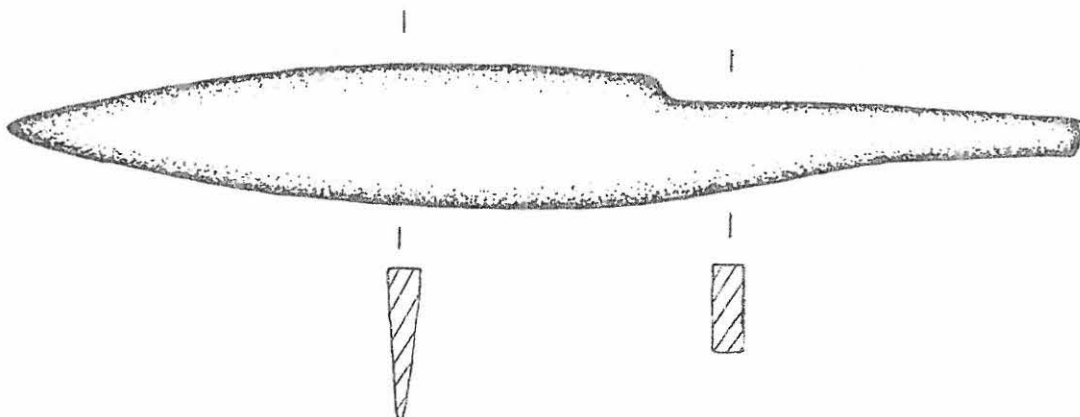
TYA:260:2 Pronssinen nauha-
maisen renneen kategoria.
mk 1:1

TYA:260:3 Puoliympyrän muo-
tinen pronssiesineen kategoria.
mk 1:1

TYA:260:4 Rautaisen sirpin
kategoria. mk 1:1

TYA:260:5 Rautainen veitsi. mk 1:1

Löytöjen sijaintiluettelo:

Röykkiö: kp= 91,68, vl=198

Taso 1:

1. poltettua savea
kallion päältä, $x=+19$, $y=+47$, $z=137$
2. poltettua savea
kivien välistä humusmaasta, $x=+135$, $y=-85$, $z=148$
3. poltettua savea
kivien välistä humusmaasta, $x=-85$, $y=-210$, $z=155$
4. poltettua savea
kivien lomasta humusmaasta, $x=-24--30$, $y=-210--220$, $z=149$
5. poltettua savea
kivien lomasta humusmaasta, $x=+40$, $y=-225$, $z=142$
6. poltettua savea
kivien välistä, $x=-30$, $y=-235$, $z=158$
7. poltettua savea
kivien välistä humusmaasta, $x=+160$, $y=0$, $z=145$
8. poltettua savea
kivien välistä humusmaasta, $x=-120$, $y=-260$, $z=160$
9. poltettua savea
kivien välistä kallion päältä, $x=-170$, $y=-190$, $z=165$
10. poltettua savea
kallion päältä humusmaasta, $x=-160$, $y=-240$, $z=169$
11. poltettua savea
kivien välistä humusmaasta, $x=-70$, $y=-270$, $z=154$
12. poltettua savea
kivien välistä humusmaasta, $x=+55$, $y=-385$, $z=161$
13. poltettua savea
mukulakivien välissä olevasta silttimaasta, $x=-72$, $y=-333$, $z=160$
14. poltettua savea
kivien välistä silttimaasta, $x=-123$, $y=-334$, $z=178$
15. poltettua savea
kivien välistä silttimaasta, $x=-70$, $y=-420$, $z=176$
16. poltettua luuta
kallion päältä, $x=0-40$, $y=0-52$, $z=137$
17. poltettua luuta
kivien välistä, $x=+60$, $y=+60$, $z=145$
18. poltettua luuta
kivien välistä humusmaasta, $x=+30$, $y=+80$, $z=144$

19. poltettua luuta
kivien välistä, $x=+30$, $y=+155$, $z=144$
20. poltettua luuta
kallion päältä, $x=-10-40$, $y=+100-130$, $z=136$
21. poltettua luuta
pintakiveyksestä, $x=+65$, $y=+75$, $z=145$
22. poltettua luuta
kallion päältä humusmaasta, $x=-130$, $y=-130$, $z=152$
23. poltettua luuta
kivien lomasta humusmaasta, $x=+77$, $y=+145$, $z=147$

Välitaso:

Kallion päältä humusmaasta kivien välistä: poltettua luuta

1. $x=+22$, $y=+130-135$, $z=143$
  2. $x=+65$, $y=+110$, $z=148$
  3. $x=+6$, $y=+160$, $z=144$
  4. poltettua luuta
kivien välistä humusmaasta, $x=+75$, $y=0$, $z=140$
  5. poltettua luuta
kivien välistä täytömaasta, $x=+138$, $y=+175$, $z=180$
  6. poltettua luuta
silttimaasta kallion alustasta, $x=+175$, $y=-140$, $z=157$
  7. poltettua savea
mukulakivien välissä olevasta siltistä, $x=+42$, $y=-200$, $z=149$
  8. poltettua savea
kivien välistä silttimaasta, $x=-210$, $y=-435$, $z=215$
  9. poltettua savea
sij. sama kuin yllä, $x=-138$, $y=-535$, $z=214$
- Silttimaasta kallion alustasta: poltettua savea
10. $x=-498$, $y=-85$, $z=298$
  11. $x=-427$, $y=-180$, $z=276$
  12. $x=-410$, $y=-280$, $z=262$
  13. $x=-380$, $y=-345$, $z=250$
  14. $x=-347$, $y=-355$, $z=235$
  15. $x=-370$, $y=-410$, $z=238$

Pohjataso:

Kallion päältä, poltettua luuta:

1. $x=+50$, $y=+10$, $z=144$

2. $x=+53, y=+10, z=145$
3. $x=0, y=+15, z=138$
4. $x=+22, y=+55, z=142$
5. $x=+42, y=+30, z=139$
6. $x=+65, y=+83, z=150$
7. $x=+100, y=+113, z=164$
8. $x=-70, y=-24, z=144$
9. $x=+105, y=+86, z=160$
10. $x=+68, y=+90, z=150$
11. $x=+115, y=+115, z=178$
12. poltettua luuta

kallion päältä silttimaasta, $x=+150, y=+164, z=205$

Kallion päältä, kivien alta humusmaasta, poltettua luuta:

13. $x=+15, y=+15, z=138$
14. $x=+120, y=+47, z=170$
15. $x=+55, y=+50, z=146$
16. $x=+13, y=+96, z=145$
17. $x=+50, y=+164, z=165$
18. $x=-75, y=-48, z=144$
19. $x=-65, y=-50, z=151$
20. $x=+58, y=+62, z=145$
21. $x=+44, y=+185, z=155$
22. $x=-2, y=+110, z=137$
23. $x=-9, y=-5, z=138$
24. $x=-45, y=-50, z=150$

Kivienpäältä humusmaasta, poltettua luuta:

25. $x=+95, y=+107, z=165$
26. $x=+105, y=+125, z=160$

Kallion päältä kivien välistä humusmaasta, poltettua luuta:

27. $x=+17, y=-20, z=142$
28. $x=+23, y=122, z=157$
29. $x=-35, y=-175, z=152$

Kallion päältä humusmaan ja siltin rajalta, poltettua luuta:

30. $x=+140, y=0, z=164$
31. $x=+120, y=+87, z=166$
32. $x=+113, y=+76, z=170$

Kivien välistä silttimaasta, poltettua savea:

33. $x=+224, y=+100, z=173$
34. $x=+200, y=+160, z=196$
35. kallion päältä, löytö 1
 $x=-37, y=+122, z=137$

36. kallion päältä, löytö 2
x=+12, y=+51, z=137
37. kallion päältä, löytö 3
x=+28, y=+22, z=137
38. kallion päältä, löytö 4
x=-30, y=+80, z=136
39. kallion päältä kiven alta humusmaasta, löytö 5
x=+9, y=+85, z=144

Koeajat 1-3: kp=91,70, vi=088

Koeaja 1:

1. 0-2m, turpeen alta humusmaasta
poltettua savea

Koeaja 2:

1. 0-2m, turpeen alta humusmaasta, poltettua savea
2. 2-4m, sama
3. 10-12m, sama
4. 12-14m, sama
5. 14-16m, sama

Koeaja 3:

1. 0-2m, turpeen alta humusmaasta, poltettua savea
2. 2-4m, sama
3. 2-4m, sama

VESTILÄHDEN HINTSALAN/JOKIISTEN HARMAAN HAUTAUSKYLÄN KASVIJÄNNIT

Terttu Loupialainen
 Kasvitieteen osasto
 Biologian laitos
 Turun yliopisto
 20500 Turku 50

1. JOHDANTO

Vestilähdessä Harmaan hautauskylän sijalla suomalaisen rauhoitus-
 teen - vanhempiin kansainvälisyyssuunnan (n. 400 - 500/000 j.n.),
 Rökkiö sijaitsee Hintsalan ja Jokiisten kylän rajalla, n. 100 m
 n.p.y.:llä kohoavan kallioisen mäen huipulla itä-länteen välit-
 tävällä rintamalla. Louhikkoinen ranta kohoaa Sakaselän rannasta
 melko jyrkästi; korkeus Sakasella ^{suhteellisesti} on n. 20 m. Kalliossa
 ympäröi kuusi- ja lehtipuinen sekametsä, jossa kasvaa kirsua (Saxile sp.)
 ja pihlajaa (Sorbus aucuparia). Aluskasvillisuus on mustikka-voit-
 toista (Vaccinium myrtillus) kaksikerroksista. Lisäksi on kas-
 va kaivaa myös ahonansikkua (Epigonia sp.) ja metsämyrtin (Trifo-
 lium nardium).

Lähin autus sijaitsee vajaa 200 m. eteläpuolella Sakasella
 rannalla.

Tarkempi kuvaus rökkiöstä on esillä myrkkö- ja kasvitieteen osastossa
 (HYKYRI 1995).

2. MATERIAALI JA MENETELMÄT

Materiaali on otettu arkeologisten kaivauksen jälkeisellä kaudella
 1984. Kasvi- ja jännötutkimuksia varten otettiin kaksikymmentä yleistä
 50 (1 näyte = 2-4 l), jotka kuivatettiin n. 60°C:ssä riittävän yhti-
 sellisen. Jännöt kerättiin veden pinnalta 0,5 litraa muovipöytäin,
 joissa ne säilytettiin myöhempiä tutkimuksia varten. Sekä näyt-
 tölle otettiin vettä, että kuivatettiin ne kaksikymmentä yleistä.

Maandytteet:

- Mn 1. - röykkiön 1. kivikerrasta kati turpeen alla, näytteet päältä olevasta humusmaasta (sektori II, X = -50 cm, Y = +50 cm).
- Mn 2. - röykkiön 1. kivikerran kivien väliltä ja päältä kati turpeen alla (sektori I).
- Mn 3. - röykkiön 1. kivikerran kivien väliltä ja päältä, kati turpeen alla olevasta humusmaasta (sektori III, X = -60 - 70 cm, Y = -130-110 cm).
- Mn 4. - röykkiön 1. kivikerran kivien väliltä ja päältä, kati turpeen alla humusmaasta (sektori IV, X = +110-100 cm, Y = -70- -80 cm).
- Mn 5. - röykkiön 1. kivikerrasta kivien väliltä turpeen alla silttimorosenista (hieno hiekka) (X = +150-+140 cm, Y = -280--240 cm.).
- Mn 6. - 8. kivikerran kivien väliltä hienosta hiekkamaasta (X = +100-120 cm, Y = +80-120 cm, Z = VL=161, konataso 138, 91,68 m m.p.y.).
- Mn 7. - 8. kivikerran kivien väliltä hienosta hiekkamaasta (X = + 60-100 cm, Y = 80--100 cm, Z = VL=140, 91,68 m m.p.y.).
- Mn 8. - pohjatason kivien väliltä hienosta hiekkamaasta (X = +80-100 cm, Y = +80 - 40 cm, Z = VL = 148, 91,66 m m.p.y.).

(katso tarkemmin liite 7)

Samalle kalvastoalueelle tehdyistä kolmesta koojasta on maandytteet otettu turpeen alla olevasta humusmaasta pohjanorosenin päältä. Maandytteet on merkitty etäisyyden röykkiöalueelle merkitystä 0-pisteestä (tark. KYKYRI 1985) seuraavasti:

Kooja 1.: 0-2 m, 4-6 m, 6-8 m, 8-10 m, 10-12 m, 12-14 m, 14-17 m.

Kooja 2.: 0-2 m, 2-4 m, 6-8 m, 8-10 m.

Kooja 3.: ei näytteitä.

Maandytteiden ottopaikkojen sijainti kaivausalueella on esitetty tarkemmin kaivauskertomuksessa (KYKYRI 1985), katso liite 7.

Turun yliopiston kasvitieteen osastolla maandytteet pestiin ja seulottiin yksitellen juoksevilla vedellä (seulan silmäkoko 0,25 mm). Kasvijänteet poimittiin seulalle jääneestä näytteestä stereomikroskoopin avulla ja säilöttiin 50 % alkoholiliuokseen. Kilttyneet jänteet kuivatettiin. Löydöt määritettiin.

Seuraavassa tarkastellaan lyhyesti havaittujen kasvijänteiden alkuperäisyyttä ja mahdollista kulkeutumistapaa ko. ympäristöön. Käsittelyssä on otettu huomioon kullekin kasvilajille tyypilliset

ekologiset piirteet ja laatuolosuhteet.

Kasviruokkajälkeä on esitetty tavallisena 1. luokkajälkeksi 1-8 luokan esittämällä laadulla (pääasiassa heikkolaatu), jotka yleensäkin ovat siemenkappaleita. Samoin- ja siemenkappaleidenkappaleet on ilmoitettu esittämällä (+) tai puuttamisella (-), samoin kuin muuten löytyneitä tekijä jälkeä (kyltyneitä runo, muut kasvatustekijät, kykyolosuhteiden järkevä ja laatuolosuhteet). Samoin ed ole tarkat jälkeä- laadunlaadun laatuolosuhteet esittämällä: + = havaittu, - = puuttuu.

Ilmoitetaan ei ole olemassa minkään sellaisia kasviruokkajälkeä, jotka esittämällä ovat joutuneet maanpinnasta vasta karkotettiin (suurin osa kausen ja kausen vastavaihteista esittämällä).

3. KASVIRUOKKAJÄLKEET

3.1. Puulajit

Kasviruokkajälkeä kasviruokkajälkeä ympäristössä puulajit löytyi kaikista maanpinnasta. Tavallisin, kausen (Pääasiassa), sekä kyltyneitä että kyltyneitä heikkolaatu on hyvin runsaasti. Siemenissä löytyi myös kaikista näytteistä; mukana on myös joitakin muiden (Pääasiassa) esittämällä, jotka esittämällä voivat lentää pölyksiä esittämällä. Myös helposti lentävää kausen (Pääasiassa, 2. luokkaa) pölyksiä havaittiin lähes kaikista näytteistä. Puulajien esittämällä (Pääasiassa) löytyi muutamia esittämällä kasviruokkajälkeä esittämällä esittämällä esittämällä.

3.2. Puulajit

Kasviruokkajälkeä (Pääasiassa) esittämällä esittämällä kasviruokkajälkeä esittämällä. Tavallisin esittämällä löytyi esittämällä kasviruokkajälkeä esittämällä ja myös kasviruokkajälkeä esittämällä. Vaikka kasviruokkajälkeä esittämällä esittämällä esittämällä kasviruokkajälkeä esittämällä, on esittämällä esittämällä esittämällä esittämällä kasviruokkajälkeä esittämällä. Esim. kasviruokkajälkeä esittämällä esittämällä kasviruokkajälkeä esittämällä; kasviruokkajälkeä esittämällä esittämällä esittämällä esittämällä kasviruokkajälkeä esittämällä.

Kasviruokkajälkeä (Pääasiassa) on Suomessa kasviruokkajälkeä esittämällä, mutta kasviruokkajälkeä ja hyvin laadulla kasviruokkajälkeä. Kasviruokkajälkeä esittämällä, mutta kasviruokkajälkeä esittämällä kasviruokkajälkeä esittämällä. Kasviruokkajälkeä esittämällä kasviruokkajälkeä esittämällä, mutta kasviruokkajälkeä esittämällä kasviruokkajälkeä esittämällä.

Laji	Kasvityypit								0-3 m kooja 1		3-4 m kooja 1		4-6 m kooja 1		6-8 m kooja 1		8-10 m kooja 1		10-12 m kooja 1		12-14 m kooja 1		14-17 m kooja 1	
	M1	M2	M3	M4	M5	M6	M7	M8																
<i>Asplenium pendula/pubescens</i>	2	11	1	15	-	7	4	-	++	+	+	-	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+
" " / "	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Cladonia</i> sp. - sars	1	12	3	15	7	4	1	1	++	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-
<i>Cladonia</i> alba	-	-	-	-	-	-	-	-	1a	1a	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Cladonia</i> pulchella	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Cladonia</i> glauca/pubescens	2	11	21	8	1	61	2	59	-	-	-	+	-	-	-	+	+	-	-	-	+	+	-	-
<i>Cladonia</i> pulchella/pulchella	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Cladonia</i> nigra	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Cladonia</i> saccata	2	2	5	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Cladonia</i> sp.	-	-	1	-	-	-	-	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Cladonia</i> communis	1	15	59	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
" " / saccata	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Cladonia</i> sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Cladonia</i> abies	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
" " / " / hiilt.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Cladonia</i> / Pinus	1	20	9	14	1	11	1	2	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Luokko 1. Kasvityypit. Luokkaindeksi KEM1-1971 et al. (1971) mukaan. Löydöt ovat saccata; muut kasvityypit merkittävällä osalla. (+ = hiiltynyt).

Kasvilaji	MN 1	MN 2	MN 3	MN 4	MN 5	MN 6	MN 7	MN 8	9-9 m koojia 1	10-10 m koojia 2	11-11 m koojia 1	12-12 m koojia 2	13-13 m koojia 1	14-14 m koojia 1
<i>Ranunculus repens</i> - ruusuleinikki	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Rubus idaeus</i> - vadelmä	2	10	3	6	1	7	1	1	++	+	-	+	+	-
<i>Sambucus racemosa</i> - tarinacelja	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	*	-	-	-
<i>Sorbus aucuparia</i> - pihlaja	-	2	-	3	-	1	-	-	-	-	-	+	-	-
<i>Stellaria graminea</i> - keinittöhtini	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Sorbus sp.</i> - valkukki	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Vaccinium myrtillus</i> - mustikka	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-
<i>Vaccinia sp.</i> - täyke	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Viola sp.</i> - orvokki	-	4	-	4	1	1	-	-	+	-	+	-	-	-

Taulukko 1. - jatkuu.

	MN 1	MN 2	MN 3	MN 4	MN 5	MN 6	MN 7	MN 8	0-2 m kooja 1	0-2 m kooja 2	2-4 m kooja 1	4-6 m kooja 1	6-8 m kooja 1	8-9 m kooja 2	8-10 m kooja 1	9-10 m kooja 2	10-12 m kooja 1	12-14 m kooja 1	14-17 m kooja 1	
<i>Silene</i>																				
<i>Bryophyta</i> - sammaleet/sarvia, lehtiä	+	+	+	+	+	+	+	+	++	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Fungi</i> - sienet/rihmastopakkoja	+	+	+	+	+	+	+	+	++	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Hilttyntti puuta	+	+	+	+	+	+	+	+	++	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Kasvinosia; juuria, lehden palasia, kuorta yms.	+	+	+	+	+	+	+	+	++++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++

Hyönteisten osia + koteloita	+	+	+	+	+	+	+	+	++	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Luonsiruja	-	+	+	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-
<hr/>																				
Maanhyttöitä	Yht. 55	6	3	4	1	3	1	1	1	1	3	2	2	1	3	2	3	4	5	6
<hr/>																				

Taulukko 1. - jatkuu.

3.2.1. Kataja

Katajan (Juniperus communis) siemeniä (onko hiilihydraatti että hiilihydraattimäisiä) löytyi vain varsinaisesta lehtienpölystä otetuista maanäytteistä ja varsin runsaasti aivan pölykkinä kaskoilta (maanäytteet 2 ja 3). Mikäli paikalla olisi kasvanut kataja, olisi siemenjäljenteiden lisäksi pitänyt löytyä myös neulasia. Katajan neulasia havaittiin kuitenkin vain yhdessä näytteessä (Nn 3), silloinkin vain yksi ainoa ja hiilipölynä jääne. Neulasia olisi pitänyt löytyä myös, mikäli paikalla olisi oysttä tai toisesta jousunut marjallisia katajan oksia.

-Katajanmarja (=marjainen kätyn) sisältää tavallisesti 1-2 siementä (harvoin 3) (KUJALA 1952). Siemenet ovat hyvin kovakuoriaisia. Esim. maanäytteestä 3 löytyneet siemenet vastaavat enimmäkseen pli 50 marjaa.

-Kataja on ikivanha kansanlääkinnässä käytetty kasvi, josta on valmistettu rohtoja monenlaisiin vaikeisiin. Myös marjojen käyttö mausteena on tunnettu varhain (FILLANDE 1668, LÜNNROT 1839, 1860, RAUTAVAARA 1970, 1990, 1982).

-Onko myös katajanmarjoilla ja katajalla uskottua olevan jokin salaperäinen vaikutus, kuten on laita pihlajanmarjojen ja pihlajan, suomalaisen 'Pyhän Pään' (SARVA 1948)?-Ilmiö saattaa olla myös täysin paikallinen kts. myös Lehtosalo- Filander 1954.

3.2. Ruohovartinen lajisto

Varsinaisilla metsäkasveihin kuuluvia lajeja ovat variksenmarja (Saxatrum nigrum) ja mustikka (Vaccinium myrtillus). Kuivalle, valoisalle metsärinteellä voivat myös kasvaa eräit kuivan paikan sarjalajit (Carex sp.), ahomansikka (Fragaria vesca), piippo (Lisula sp.), tädyke (Veronica sp.) ja orvokki (Viola sp.) (kuten kevätpiippo, rohtotädyke ja metsä- tai aho-orvokki).

Ihmisen mukana kulkeutuvien lajeihin kuuluvat savikat (Clenopodium spp.), pillike (Galinsoga sp.), pihatatar (Polygonum aviculare) ja voikukka (Taraxacum sp.), joiden siemenet lienevät kulkeutuneet vahvasti kulttuurivaikutteisesta ympäristöstä (Clenopodium glaucum/rubrum - lajin siemenet mahdollisesti kellutetaan reunoista nuusta materiaalista, jota altaassa kellutettu, koska siemenet hyvin pienikokoisina helposti tarttuvat seinämiin, ellei allasta huolellisesti puhdisteta nittokertojen välillä).

4. Muut jäänteet

Tyyppillisiä metsämaan kasvijäänteitä ovat sammalten kappaleet ja siementen riinaostopakkas. Hilttyneet puunpäiset välttävät jo aikaisemmin mainittuihin metsäpaloihin. Luunsirut määriteltiin pienikokoisen eläimen hantoknoriaikoi luikoi, jotka ovat paikalliset (FK Timo Vuorisalo, Eläintieteen osasto, Turun yliopisto).

5. Arvio kasvijäänteiden merkityksestä

- Hautausyhtiöstä löydettyjen kasvijäänteiden lukumäärät olivat yleisesti hyvin vähäisiä, paitsi puiden neulaset ja siemenet (kuusi, koivu), joita ko. ympäristössä on luonnollisesti kerjynyt runsaasti. Lajisto on yleisesti enemmän tai vähemmän selvästi lähiympäristössä kasvaneita ja paikalle tavalla tai toisella kuljettuneita luonnonkasveja.

Käsiteltävien löydösten ja ainoa, jolla saattaa olla arkeologista merkitystä, oli selvästi hyvin vanhojen katajajanicenien kerääntynyt varsinainen hautausyhtiön keskellä. Näiden kasvijäänteiden havaintojen mukana paikalla ei olisi kasvanut katajaa, jollein siemenet (=marjojen) on tilitynnyt tavalla tai toisella kuljettua paikalle, eikä näin ollen kuljettamana?

- x LEHTOSALO-HILANDER P-L. 1984: Vainajien eväät. Keski- ja myöhäisrautakausi/ Suomen historia I. Espoo 1984.

Kirjallisuusviitteet:

- HAAVA, Uno 1848: Suomalaisen maahanuokko. - Porvoo, Helsinki, 110s.
- KEMELI-ARTELL, SUOMINEN, J., ULVINEN, T., MOTTILA, P. & KUORINKA, J. 1983: Kotkeilykasvio. - Helsinki, 344 s.
- KUJALA, V. 1959: Kataja (*Juniperus communis* L.). - Suuri kasvitietokirja I. Helsinki, 352 s.
- KYHYRI, M. 1955: Keltanokertomus Veerilän Hintaalunjohtajien Harmaan hautausyhtiöstä. - Turun yliopiston arkeologian laitos. Turku.
- x LÜNNRODT, E. 1888: Suomalaisen Talousojan Kotieläimet. - Porvoo, 101
  - " 1889: Suomen kasvio. - Helsinki, 370 s.
  - RUUSVAARA, T. 1976: Niiden kasvitieteelliset kelpoavat. - Porvoo-Helsinki, 330 s.
  - " 1980: Niiden luonto parantaa. - Porvoo-Helsinki-Turku, 330 s.
  - " 1981: Niiden kasvitieteelliset kelpoavat. - Helsinki-Turku, 330 s.

Maanäytteet:

Näytteenottokohtien kordinaatit on ilmoitettu cm röykkiön origosta.

Konetaso=vl= 198

kp= 91,89

Mn 1= sektori II, taso 1.

$x = -50, y = +50, z = 134$

näyte on otettu röykkiön 1. kivikerran kivien välistä heti turpeen alta kallion päältä humusmaasta.

Mn 2= sektorit I-IV, origon ympäryys, taso 1.

$x = -20 \text{--} +20, y = -20 \text{--} +20, z = 120 \text{--} 135$

näyte on otettu 1. kivikerran kivien välistä ja päältä heti turpeen alta tummanruskeasta humusmaasta.

Mn 3= sektori III, taso 1.

$x = -70 \text{--} -80, y = -130 \text{--} -110, z = 130 \text{--} 145$

näyte on otettu 1. kivikerran kivien välistä ja päältä heti turpeen alta tummanruskeasta humusmaasta.

Mn 4= sektori IV, taso 1.

$x = +110 \text{--} 130, y = -80 \text{--} -70, z = 130 \text{--} 140$

näyte on otettu 1. kivikerran kivien välistä ja päältä heti turpeen alta tummanruskeasta humusmaasta.

Mn 5= sektori IV, taso 1.

$x = 140 \text{--} 150, y = -240 \text{--} -220, z = 135 \text{--} 145$

otettu 1. kivikerran kivien välistä turpeen alta silttimareenista/silttimaasta.

Mn 6= sektori I, välitaso.

$x = 100 \text{--} 120, y = 80 \text{--} 120, z = 161$

näyte on otettu välitason kivien välistä silttimareenista/-maasta

Mn 7= sektori IV, välitaso.

$x = 60 \text{--} 100, y = -110 \text{--} -80, z = 148$

näyte on otettu välitason kivien välistä silttimareenista/silttimaasta.

Mn 8= sektori I, pohjataso.

$x = 80 \text{--} 100, y = 30 \text{--} 45, z = 149$

näyte on otettu pohjatason kivien välistä silttimaasta.

Mn 9= koeoja 1, 2-4m, z=146

otettu turpeen alle olevasta humusmaasta pohjamoreenin päältä.

Mn 10=koeoja 1, 2-4m, z=145

otettu kuten yllä.

Mn 11=koeoja 1, 4-8m, z=137

otettu kuten yllä

- Mn 12= koeoja 1, 6-8m, z=119
otettu kuten yllä.
- Mn 13= koeoja 1, 8-10m, z=117
otettu kuten yllä
- Mn 14= koeoja 1, 10-12m, z=121
otettu kuten yllä.
- Mn 15= koeoja 1, 12-14m, z=127
otettu kuten yllä.
- Mn 16= koeoja 1, 14-17m, z=127
otettu kuten yllä.
- Mn 17= koeoja 2, 0-2m, z=127
otettu kuten yllä.
- Mn 18= koeoja 2, 6-8, z=093
otettu kuten yllä.
- Mn 19= koeoja 2, 8-10m, z=092
otettu kuten yllä.

Valokuvat (mv-negatiivit, TYA 8217-8321)

- 8217 Yleiskuva röykkiöstä ja sen sijainnista kun päällä olevat puut on kaadettu. Kuv. SE.
- 8218 Yleiskuva sektoroidusta röykkiöstä, röykkiön länsipääty. Kuv. tikkailta SE.
- 8219 Yleiskuva sektoroidusta röykkiöstä, röykkiön itäpääty, kuv. tikkailta SE. Kuvat kuuluvat yhteen.
- 8220 Sektori II, taso 1. Löydöt n:o 4 (vasemmalla keskellä) ja n:o 1 (oikealla keskellä) in situ sekä poltetun luun keskittymä (valkoinen risti). Kuv. S.
- 8221 Sama
- 8222 Sektori I, taso 1; teikit osoittavat poltetun luun sirujen löytöpaikkoja kivien välissä. Kuv. S.
- 8223- Röykkiön pintakiveystä, turvekerros poistettu. Kuv. tikkailta
8231 NW. Kuvat muodostavat panoraamakuvan tasosta 1.
- 8232 Sektori I, taso 1. Löydöt n:o 3 (keskellä) sekä poltetun luun keskittymä (valkoinen risti). Kuv. SE.
- 8233 Sektori I, taso 1. Löydöt n:o 3 (ylhäällä vasemmalla) ja n:o 2 (keskellä) sekä luukeskittymä (merkitty valkoisella ristillä). Kuv. S.
- 8234- Taso 1. Kuv. tikkailta W. Kuvat muodostavat panoraamakuvan ko.
8235 tasosta.
- 8237- Taso 1. Kuv. tikkailta S. Kuvat muodostavat panoraamakuvan
8243 tasosta 1.
- 8250 Röykkiö tasossa 1. Kuv. tikkailta E.
- 8251 Röykkiön itäpää tasossa 1, kuv. tikkailta E. Tämä ja edellinen kuva kuuluvat yhteen.
- 8252 Sektori I, taso 1. Isojen kivien rajaaman puolilympyrän muotoisen rakenteen sisällä olevaa pientä kiveä. Kuv. NW.
- 8253 Sektori I, taso 1. Kehämäisesti ladottua kiveyksen pintaa. Kuv. SE.
- 8254 Sektori IV pinta, ison kiven itäpuolella olevaa pientä mukula-kivimäistä kiveä. Kuv. N.
- 8255 Sektori I pinta (profiili A-B), kuv. NE.
- 8256 Sektorit I, III ja IV pinta, kaaren muotoon muun kiveyksen päälle asetettuja kiviä. Kuv. NW.
- 8257 Koeoja 1, koillisipääty. Kuv. SW.
- 8258 Koeoja 1, profiili 12,5-13,5 m (luoteisseinämää). Kuv. SE.
- 8259 Koeoja 2. luoteispääty. Kuv. SE.
- 8260 Koeoja 2, 13-14 m (luoteisseinämää), kuv. NE.
- 8261 Koeoja 3, 9-10 m (luoteisseinämää), kuv. SE.

- 8262 Sektori I , pohjataso. Löytö n:o 5 in situ. Kuv. NW.
- 8263 Röykkiön keskusta välitasossa, kun päällimmäiset kivet on poistettu. Valkoiset ristit (sektori I) ovat poltetun luun löytöpaikkoja. Kuv. tikkailta NW.
- 8264 Sektoreissa I, III ja IV ylinnä ollutta kaarimaisesti muun kiveyksen päälle asetettuja kiviä ennen poistamista. Teikki osoittaa poltetun luun löytöpaikkaa. Kuv. W.
- 8265 Sama ylempää.
- 8266 Sektori IV, isojen kivien rajaama, puolilympyrän muotoinen rakenne välitasossa, kun pienet mukulakivet on poistettu. Kuv. NW.
- 8267 Sama kuin n:o 8264.
- 8268- Välitaso, kun 1-2 kivikartaa on poistettu. Kuv. tikkailta NW.
- 8277 Kuvat muodostavat panoraamakuvan tasosta.
- 8278 Sektorit I, III ja IV välitasossa. Päällimmäiset kaaren muotoon muun kiveyksen päälle asetetut kivet poistettu. Teikit keskellä kuvaa osoittavat poltetun luun löytöpaikkoja. Kuv. W.
- 8279 Välitaso, sektorit I ja IV profiili. Päällimmäiset isot kivet on poistettu. Teikit keskellä kuvaa osoittavat poltetun luun löytöpaikkoja. Kuv. W.
- 8280 Koeoja 1, pohja. Kuv. S.
- 8281 Koeoja 3, pohja. Kuv. SE.
- 8282 Koeoja 2, pohja. Kuv. S.
- 8283- Pohjataso. Kuv. tikkailta NW. Kuvat muodostavat panoraamakuvan ko. tasosta.
- 8292 ko. tasosta.
- 8293- Pohjataso. Kuv. tikkailta W. Kuvat muodostavat panoraamakuvan ko. tasosta.
- 8295
- 8296 Sektori I, pohja. Kuv. E.
- 8297 Sama
- 8298 Pohjataso. Kuv. tikkailta E.
- 8299 Pohjataso. Kuv. tikkailta E, tämä ja edellinen kuva muodostavat panoraamakuvan pohjatasosta.
- 8300 Sama
- 8301 Sektori I, röykkiön pohjoisnurkkaa pohjatasossa. Kuv. S.
- 8302 Sektori IV pohja, puolilympyrän muotoisen rakenteen sisällä ollut mukulakiveys poistettu. Kuv. NW.
- 8303- Pohjataso. Kuv. tikkailta E. Kuvat muodostavat panoraamakuvan ko. tasosta.
- 8311 ko. tasosta.
- 8312- Röykkiö ennallistettuna, kuv. tikkailta E. Kuvat muodostavat panoraamakuvan ennallistetusta röykkiöstä.
- 8313
- 8314 Röykkiö ennallistettuna, kuv. SE.
- 8315 Koeoja 1 ennallistettuna. Kuv. SW.
- 8316 Röykkiö ennallistettuna, kuv. W.
- 8317 Löytö n:o 3 (TYA 280:3).

- 8318 Löytö n:o 1 (TYA: 260:1).
- 8319 Löytö n:o 2 (TYA: 260:2).
- 8320 Löytö n:o 4 (TYA: 260:4).
- 8321 Löytö n:o 5 (TYA: 260:5).

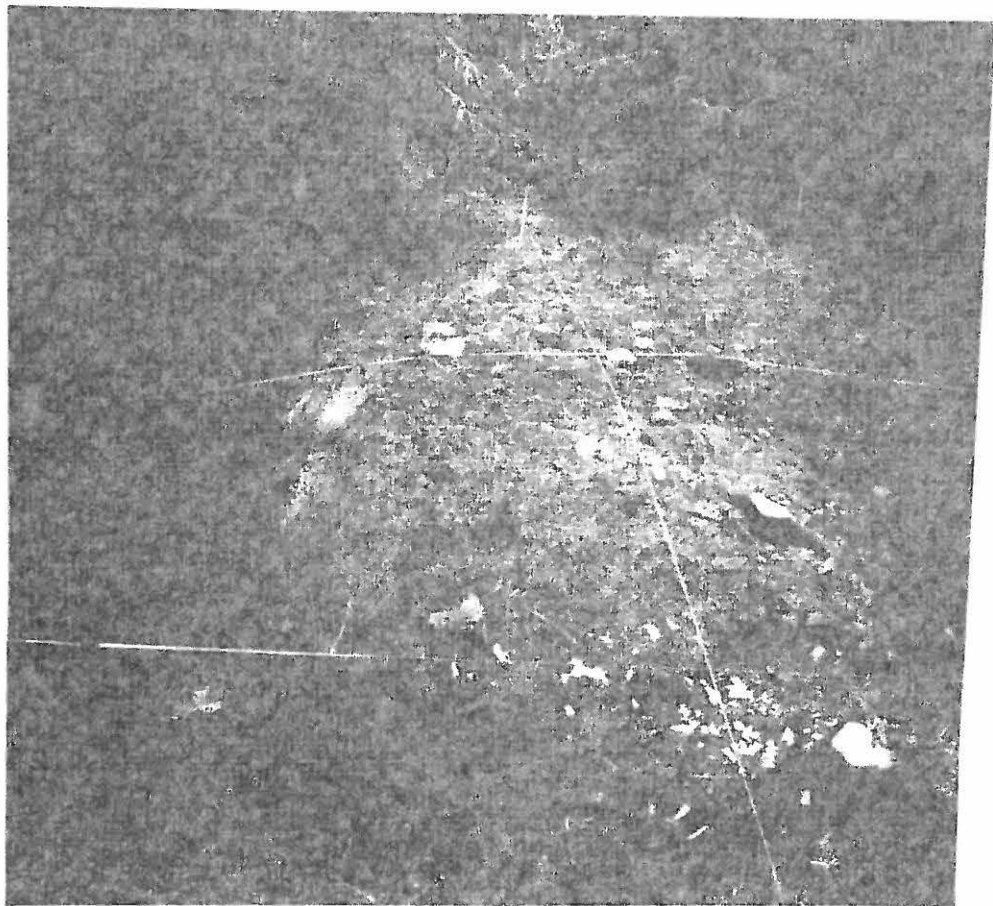
Diapositiivit (TYA: 130:1-34)

1. Röykkiön sijainti maastossa. Kuv. SE.
2. Sama
3. Röykkiön ala raivattuna ja sektoroituna. Kuv. tikkailta E.
4. Löydöt n:o 4 (vasemmalla keskellä) ja n:o 1 (oikealla keskellä). Valkoinen risti osoittaa poltetun luun löytöpaikkaa. Kuv. S.
5. Sektorit I ja II pintakiveystä. Valkoiset ristit ja teikit osoittavat poltetun luun löytöpaikkoja. Kuv. S.
6. Sektori I, löydöt n:o 3 (keskellä) ja n:o 2 (oikealla). Valkoinen risti osoittaa poltetun luun keskittymää. Kuv. SE.
7. Sama.
8. Taso 1. Kuv. tikkailta W.
9. Sektorit III ja IV, taso 1. Kuv. tikkailta S.
10. Sektorit I ja II, taso 1. Kuv. tikkailta S.
11. Taso 1. Kuv. tikkailta E.
12. Sektori IV, taso 1. Edustalla puoliympyränmuotoinen rakenne, jonka sisus on täytetty pienillä kivillä. Kuv. W.
13. Sama ylempään.
14. Sektorit I, III ja IV, taso 1. Päälimmäisten isojen kivien muodostama kaari. Kuv. W.
15. Kooja 1. Kuv. SW.
16. Koojan 1 koillispuolella. Teikki osoittaa poltetun saven löytöpaikkaa. Kuv. SW.
17. Kooja 2. Kuv. SE.
18. Kooja 3. Kuv. SW.
19. Sektori I, löytö n:o 5 in situ. Valkoiset ristit osoittavat poltetun luun keskittymiä. Kuv. NW.
20. Välitaso, kun 1-2 kivikertaa on poistettu. Kuv. tikkailta E.
21. Välitaso, kun 1-2 kivikertaa on poistettu, kuv. tikkailta W.
22. Pohjataso, kuv. tikkailta W.
23. Pohjataso, kuv. tikkailta E.
24. Sektorit III ja IV, pohjataso. Kuv. tikkailta SE.
25. Sektorit I ja II pohjaan kaivettuina, kuvattu SE.
26. Röykkiö ennallistettuna, kuv. E.
27. Röykkiö ennallistettuna, kuv. SE.

28. Koeoja 1 ennallistettuna, kuv. S0.
29. Röykkiö ennallistettuna, kuv. W.
30. Löytö n:o 1(TYA:260 :1).
31. Löytö n:o 2 (TYA:260 :2).
32. Löytö n:o 3(TYA:260 :3).
33. Löytö n:o 4(TYA:260 :4).
34. Löytö n:o 5(TYA:260 :5).

TYA 8217: Yleiskuva röykkiöstä kun päällä kasvaneet puut on kaadettu. Kuv. SE.

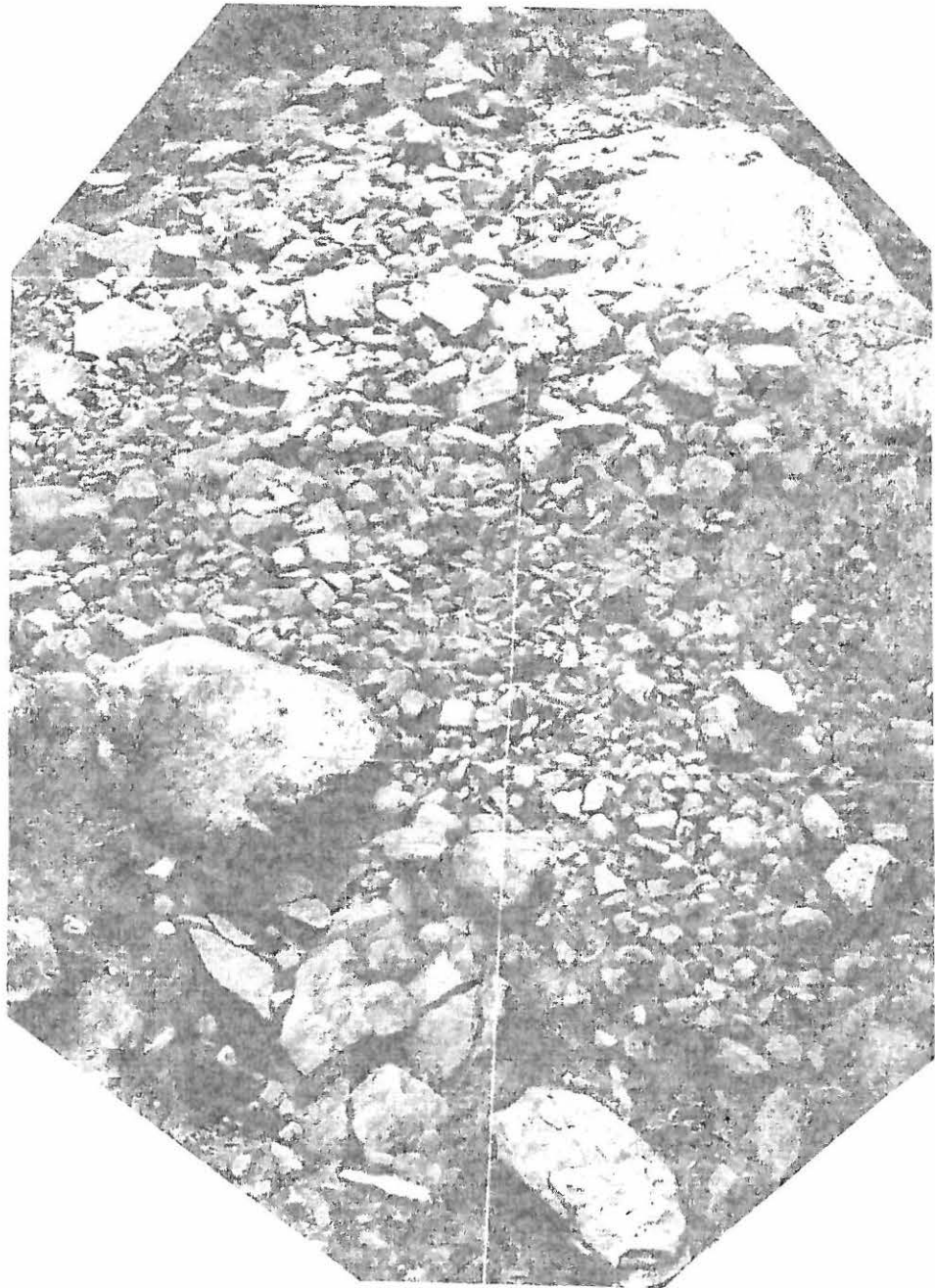

TYA 8218 - 8219: Yleiskuva sektoroidusta röykkiöstä. Kuv. tikkaalta SE.

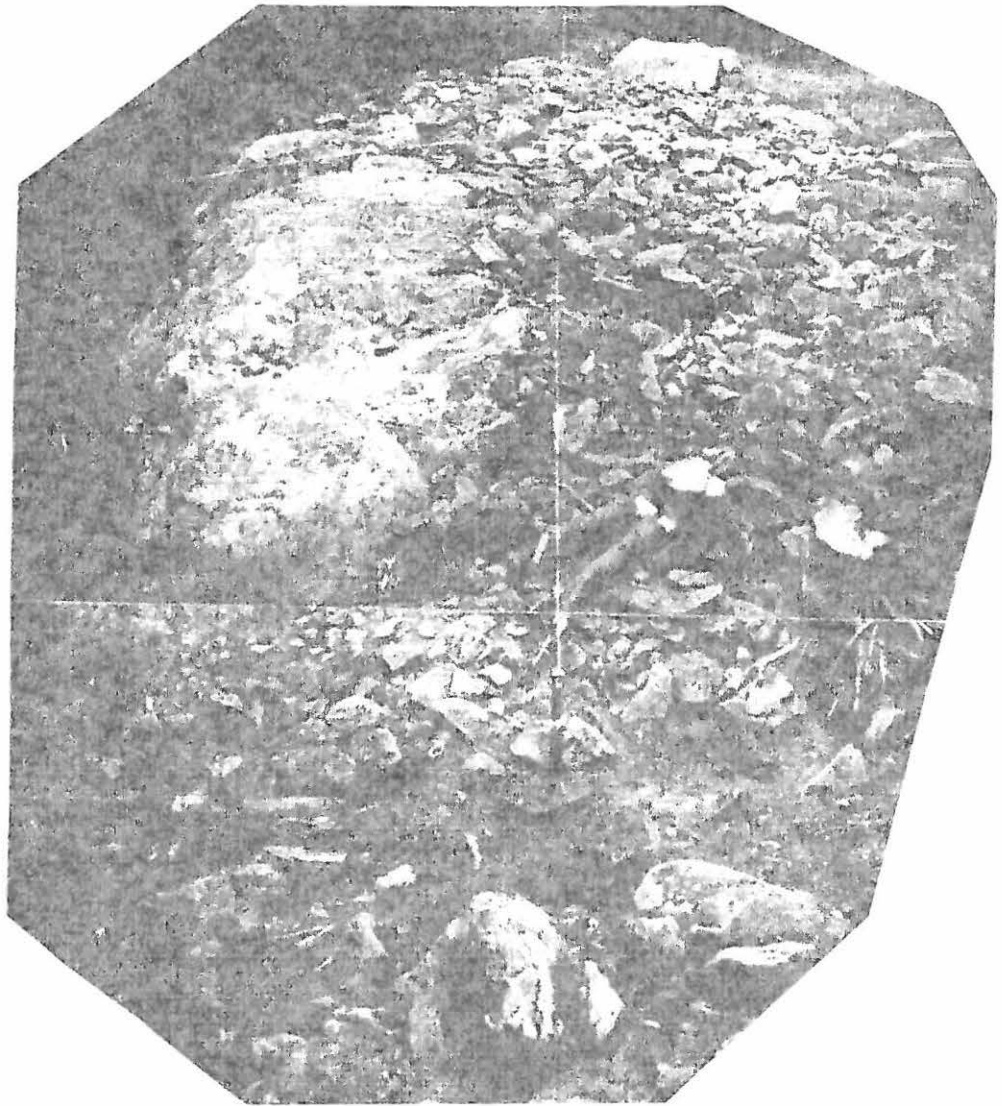

TYA 8223 - 8227, 8229, 8231 : Röykkiö tansönn 1. Kuv. tikkailtu NW.

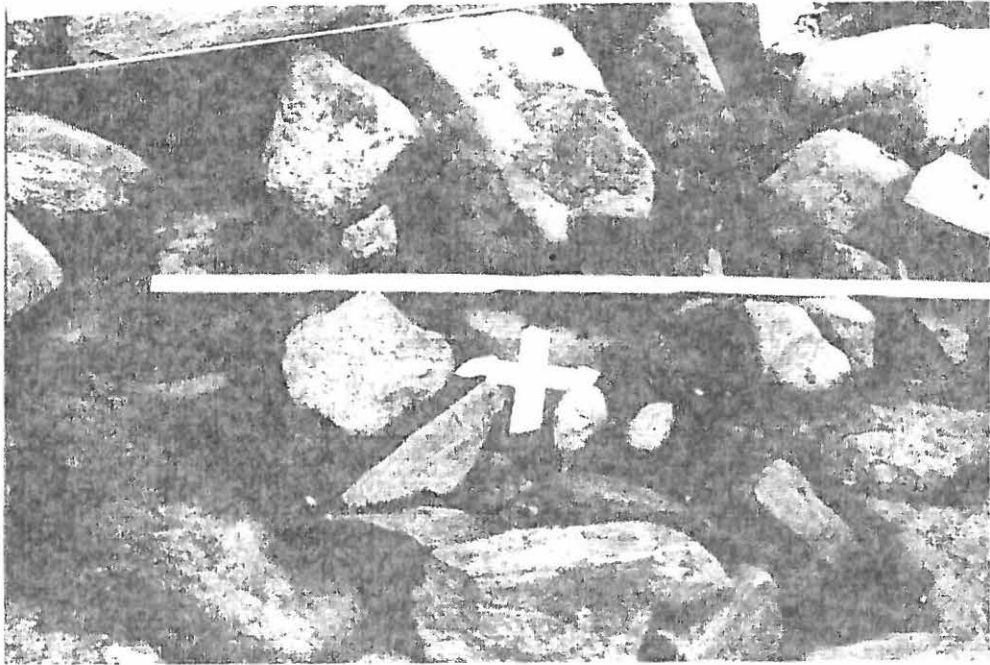

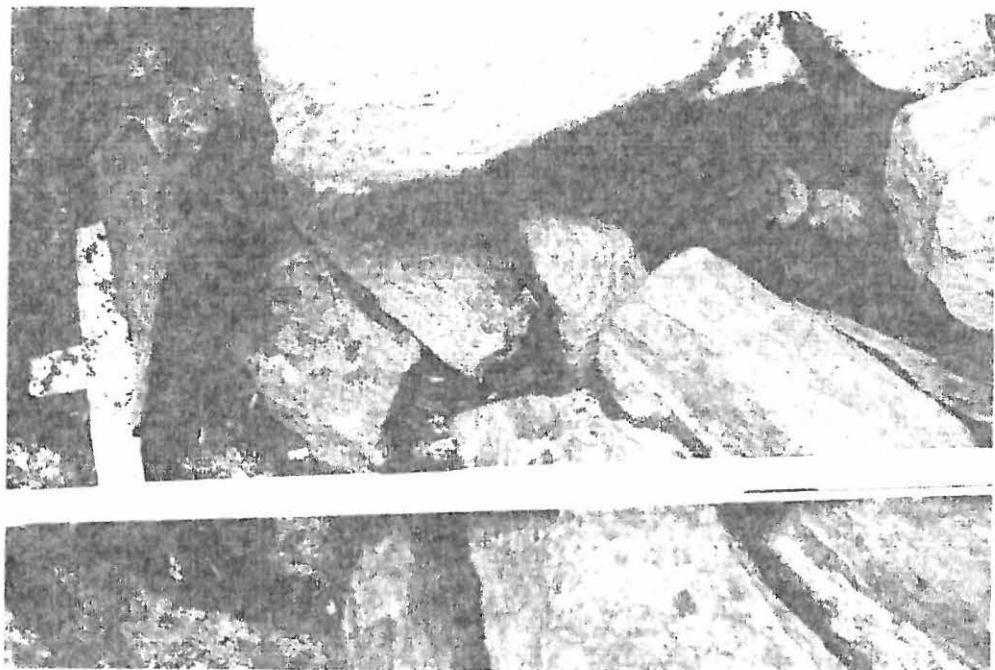
TYA 8234 - 8236 : Røykkiö tasojna 1.
Kuv. tikkailta W.

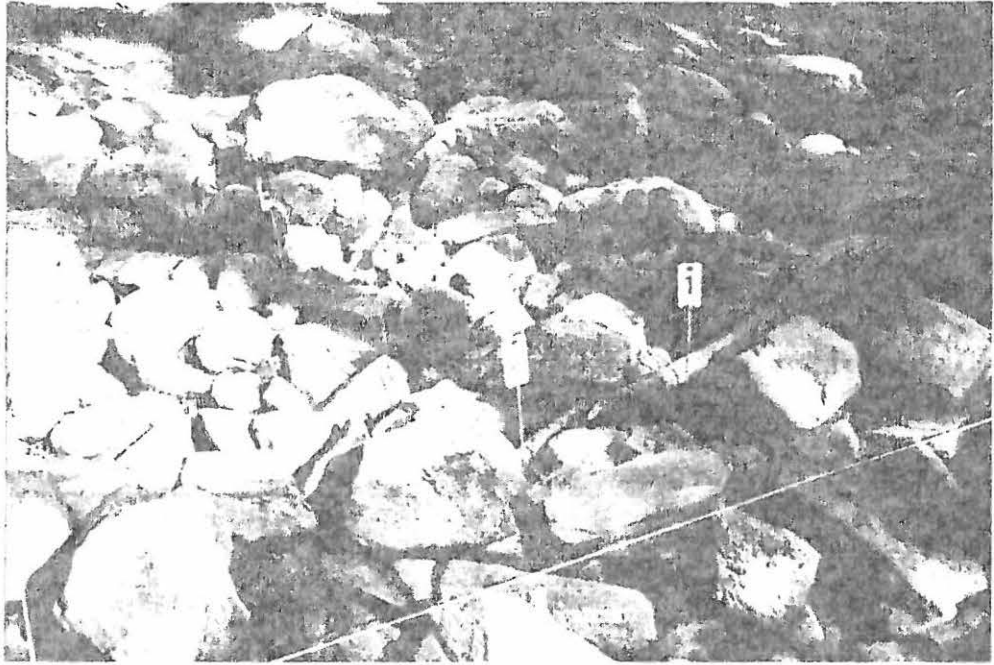
TYA 8250-8251: Røykkiö tassa 1.
Kuv. tikkailta E.

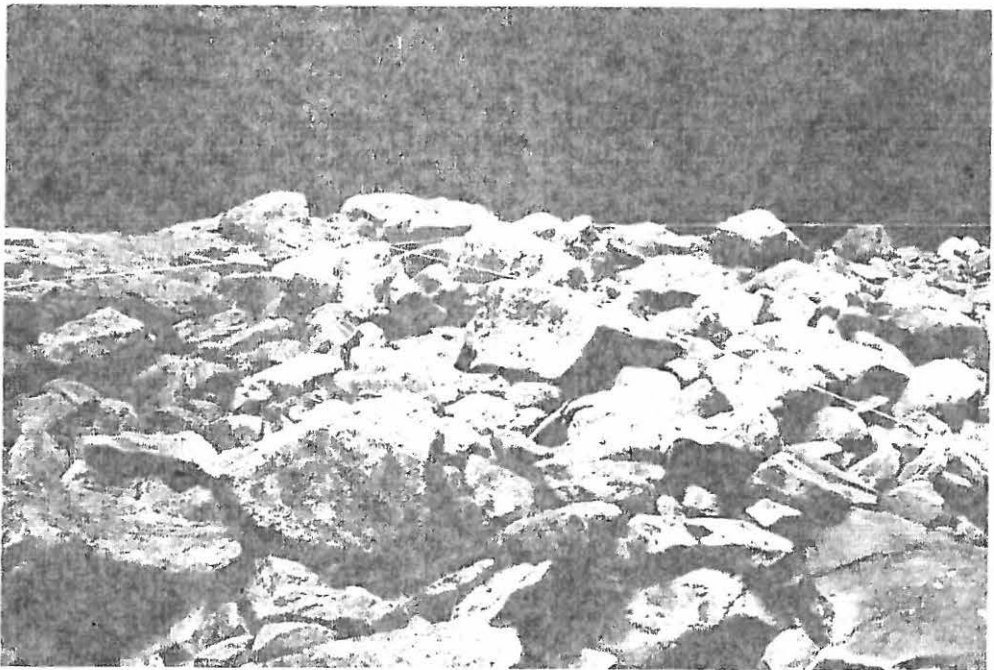
TYA 8220: Sektori II, pohja. Löydöt n:o 4 (TYA 260:4, vasemmalla keskellä) ja n:o 1 (TYA 260:1, oikealla keskellä) in situ sekä poltetun luun keskittymä (valkoinen risti). Kuv. 5.

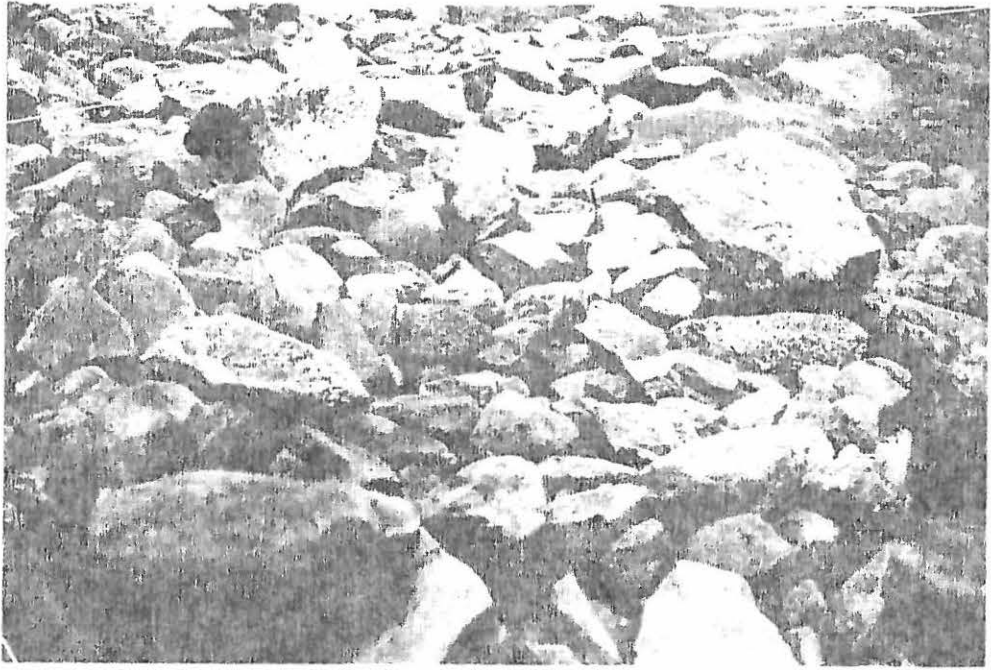
TYA 8293: Sektori I, pohja. Löydöt n:o 3 (TYA 260:3, ylhäällä vasemmalla) ja n:o 2 (TYA 260:2, keskellä) sekä poltetun luun keskittymä (valkoinen risti). Kuv. 5.

TYA 8222: Sektori I, taso 1. Teikit osoittavat poltetun luon löytöpaikkoja kivien välissä. Kuv. 5.

TYA 8256: Sektorit I, III ja IV pintatason. Kaaren muotoon muun kiveyksen päälle aseteltuja kiviä. Kuv. NW.

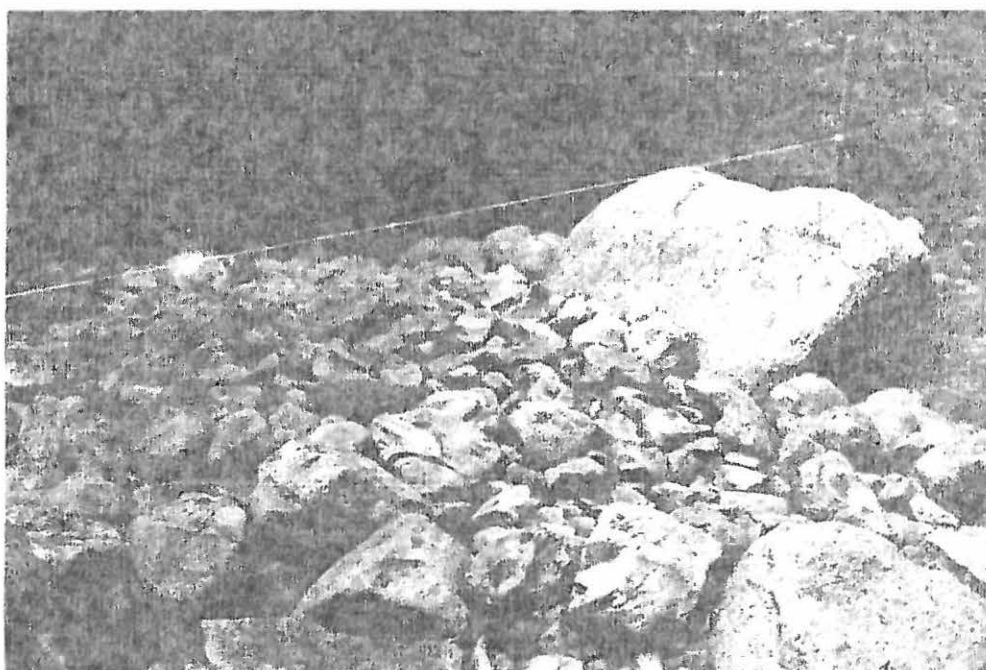
TYA 8253: sektori I, taso 1. Kehämäisesti
ladottua kivouksen pintaan. Kuv. SE.

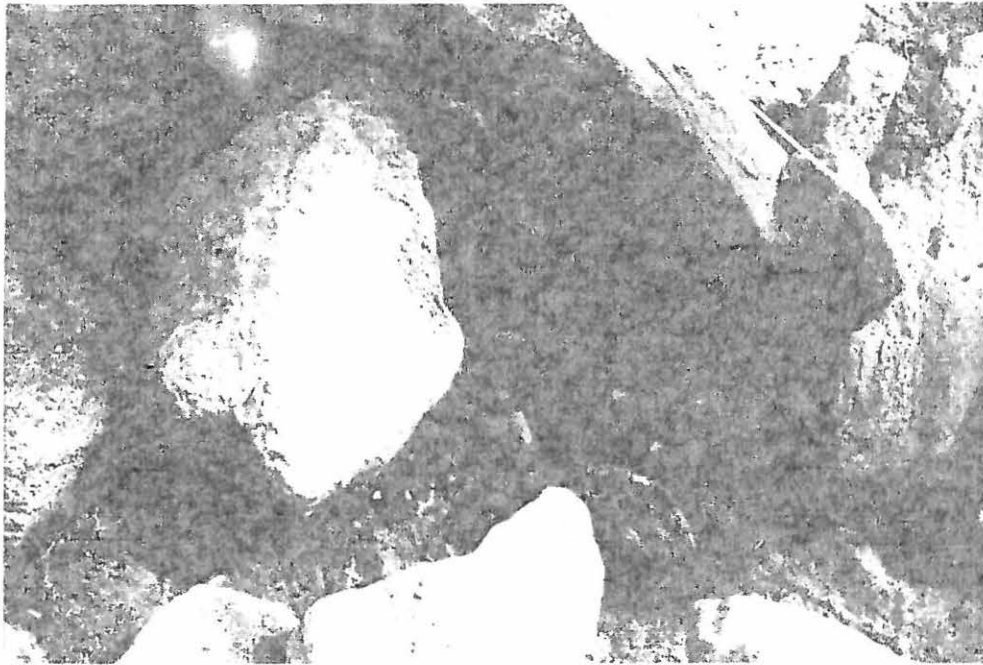
TYA 8255: sektori I, taso 1; profiili
A-B. Kuv. NE.

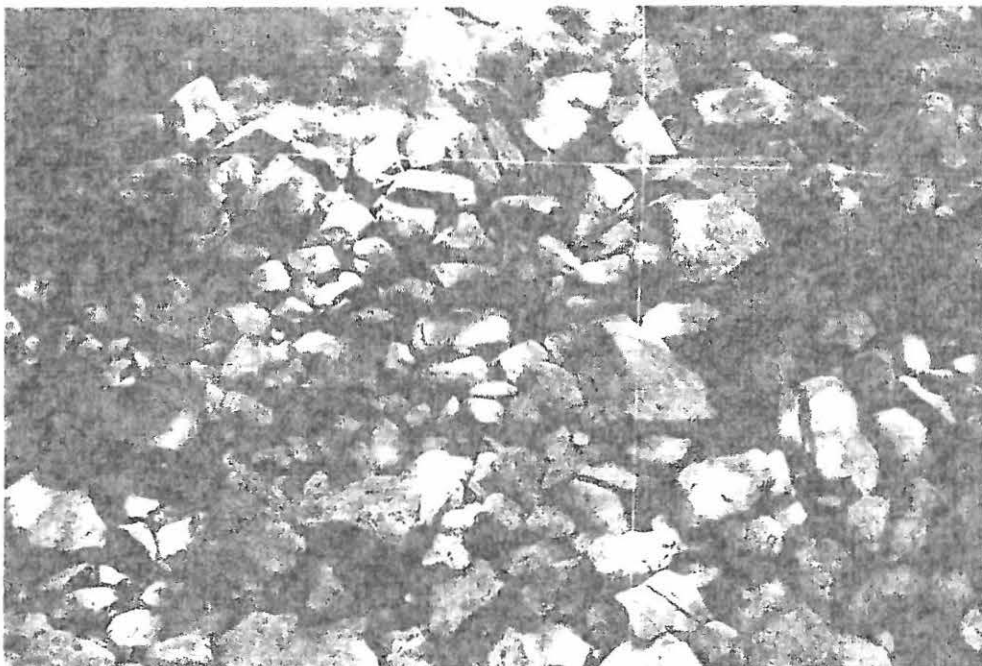
TYA 8252: sektori IV, taso 1. Isojen kivi-
vien muodostama puolipyörän muotoinen rakenne, joka on täytetty pienemmillä kivillä. Kuv. NW.

TYA 8253: sektori IV, taso 1; ison kiven itäpuolella olevaa pientä mukula kivimaasta täyttekiviä. Kuv. N.

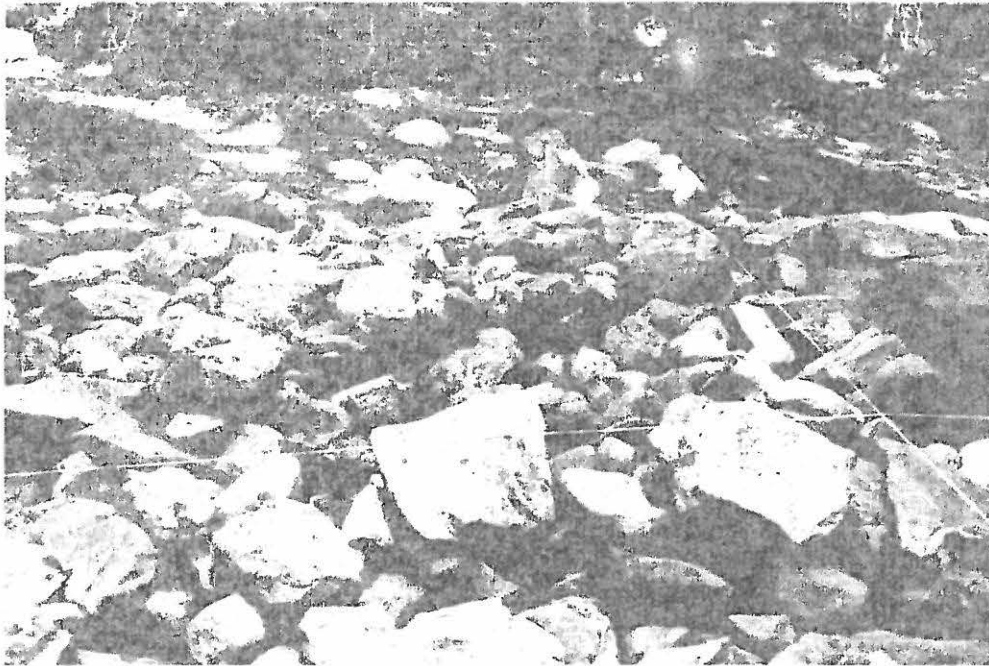
TYA 8262: Sektori I, pohja. Löytö
n:o 5 in oitu.
Kuv. NW.

TYA 8263: Röykkiön keskusta väli-
tao 99n. Sektorit I, III ja IV kuv
päällimmäinen kivikerros (n. 15 cm
kokoiset kivet) on poistettu. Valkoi-
set hiitit (sektori I) ovat poltetun
lavan löytöpaikka. Kuv. VI

TYA 8264: Sektorien I, III ja IV
yllä ollut muun kiveyksen päälle
asettua kaarimaisia kiviraken-
netta ennen poistamista. Teikki
keskellä osoittaa polkettua luvun löytö-
paikkaa. Kuv. W.

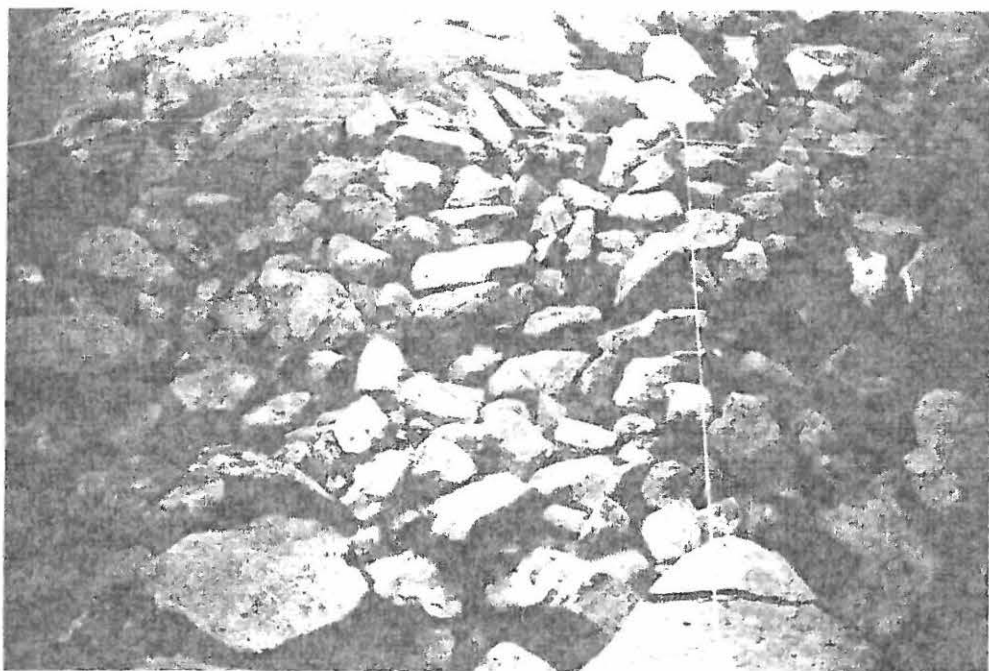

TYA 8265: Sama korkeammalta.

TYA 8266: Sektori IV, isojen kivien rajaama puoliympyrän muotoinen rakenne välitasolla kun pienet mukulakivimäiset kivet on poistettu. Kuv. NW.

TYA 8278: Sektorit I, III ja IV välitasolla. Päälimmät kaaren muotoon asetetut isot kivet on poistettu. Teikit keskellä kuvaa osoittavat poistetun linnän lämpöpaikkoja. Kuv. NE.

TYA 8269, 8271-8277:

Röykkiö välituoassa (1-2 kivikertaa poistettu)
Kuv. tikkaalta NW.

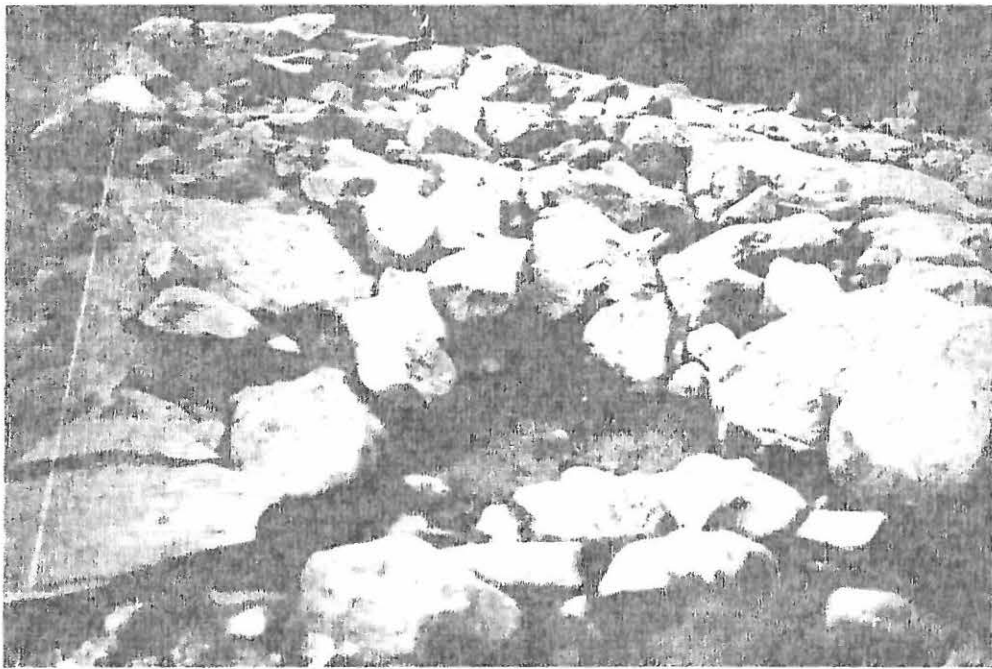
TYA 8296: Sektori I, pohjalla
ollut isojen kivien muodostaman
kivirivi. Kuv. E.

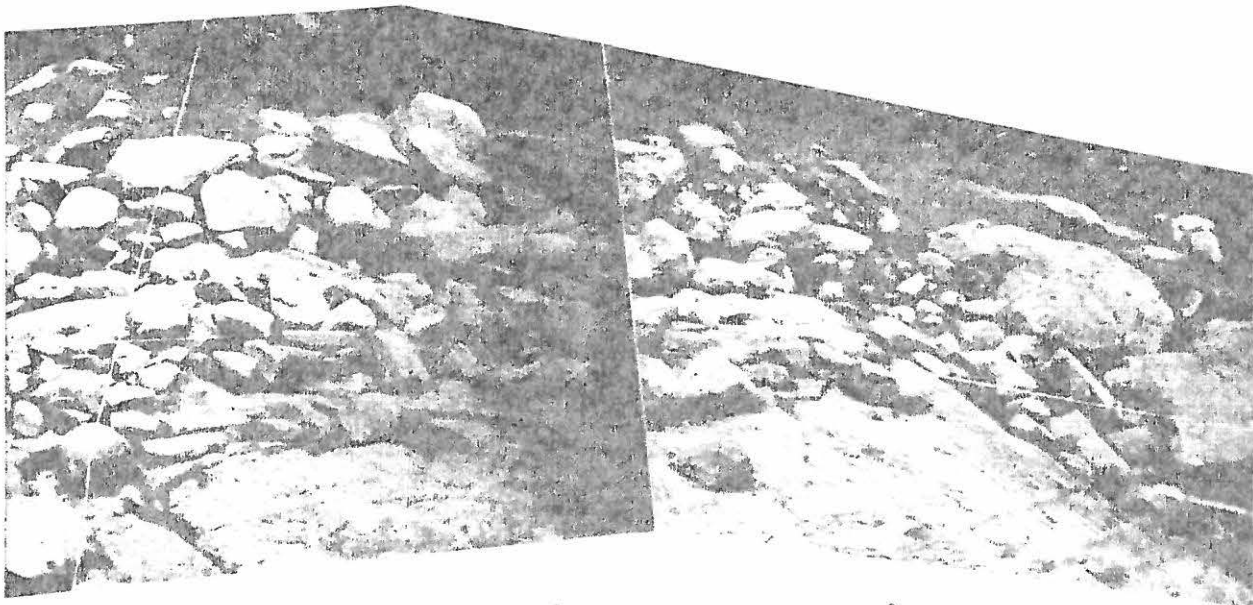
TYA 8297 ja 8301: Sama kuin yllä, kuv. S.

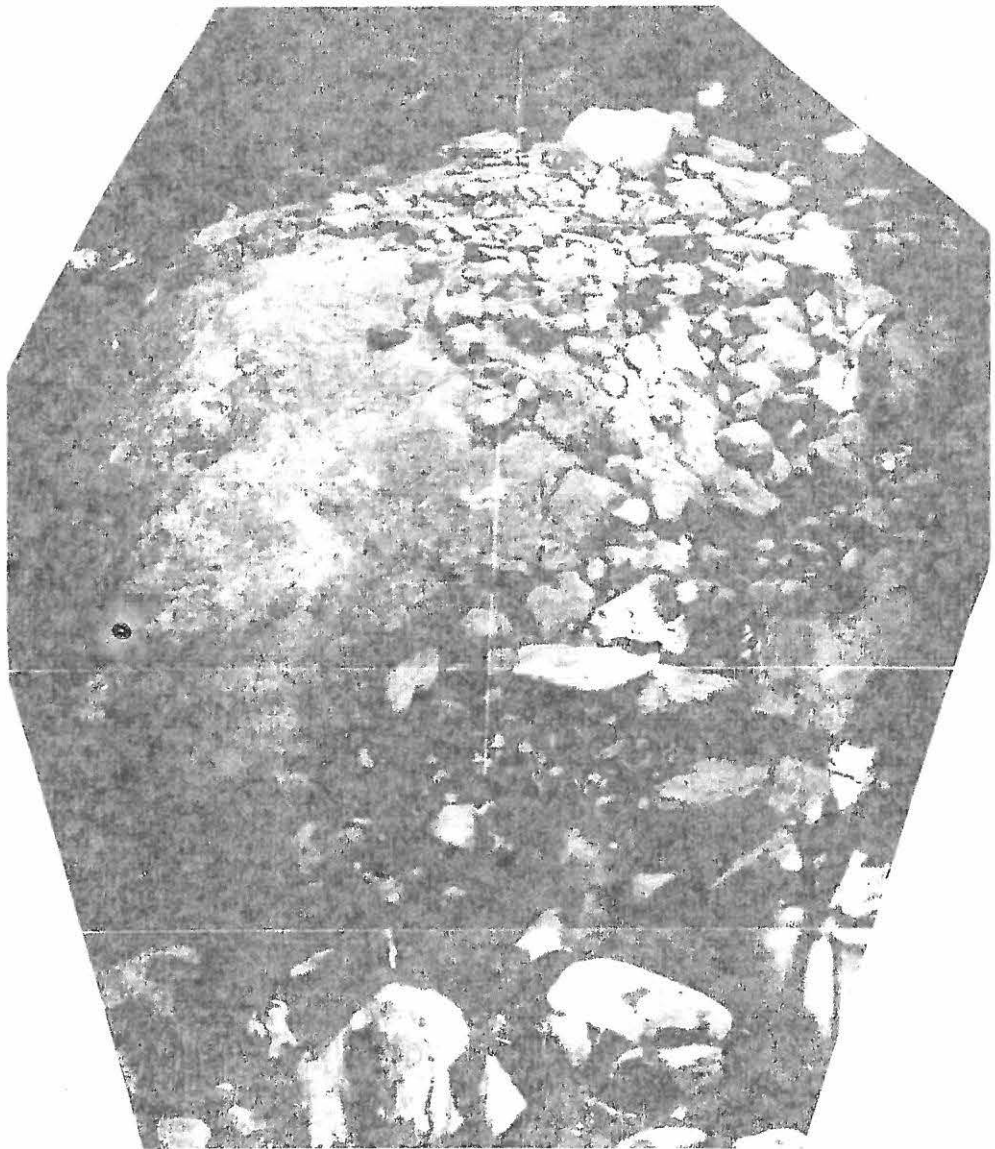
TYA 8279: Väsitamo, sektorit I ja IV
 profiili. Päälimmät isot kivet on
 poistettu. Teikit keskellä kuvaa osoit-
 tavat poltetun luon löytöpaikkoja.
 Kuv. N.

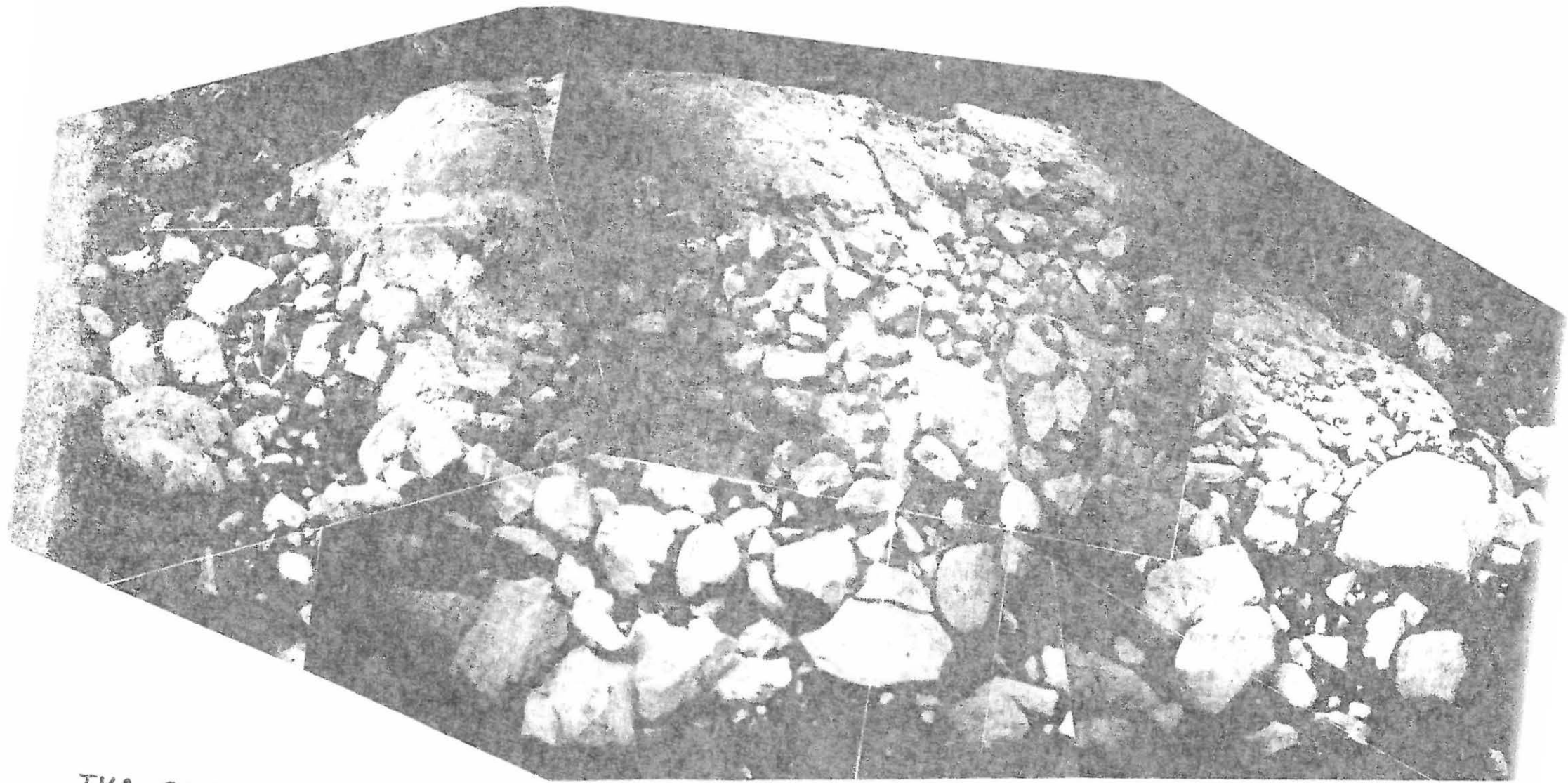
TYA 8302: Sektori IV pohja; isojen kivien
 rajaaman puolisympyrän muotoisen raken-
 teen täyteenä olleet pienet kivet pois-
 tettu. Kuv. NW.

TYA 8304-8305: Pohjanmaa, sektori I.
Kuv. SE.

TYA 8298-8300: Pohjanmaa, kuv. tiikkailta

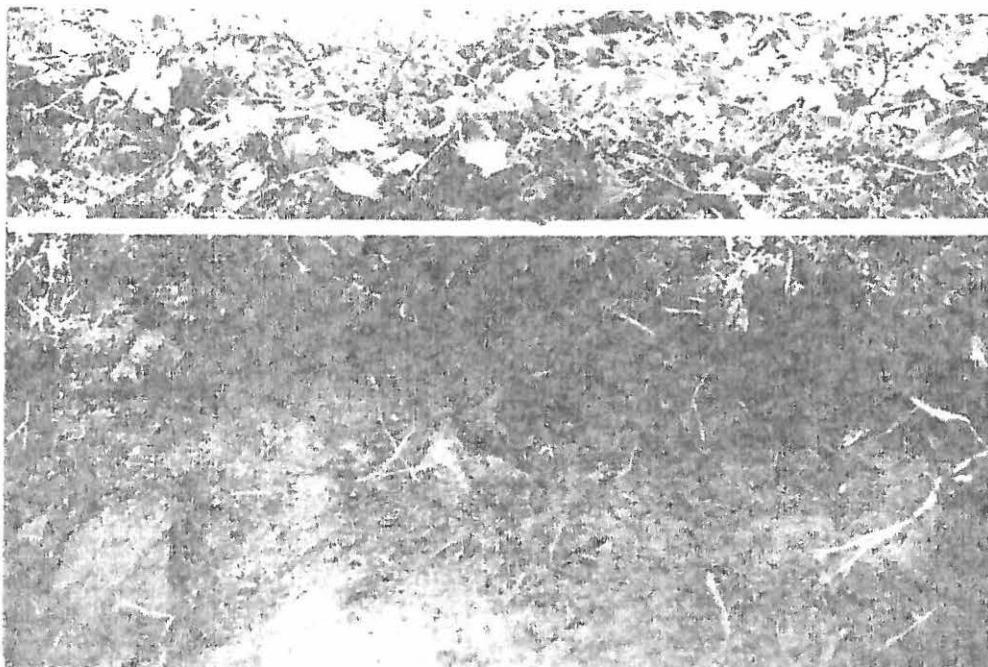

TYA 8285 - 8295
8287 - 8289
8291 - 8292

Pohjatuoto, kmv. Tikkaillan NW.

TYA: 8293 - 8295: Pohjassa,
kuv. tikkailla W.

TYA 8258: Kallija 1, profiili 12,5 -
13,5 m. Kuv. SE.

TYA 8315: Kallija 1
ennallisehnan. Kuv. SW.

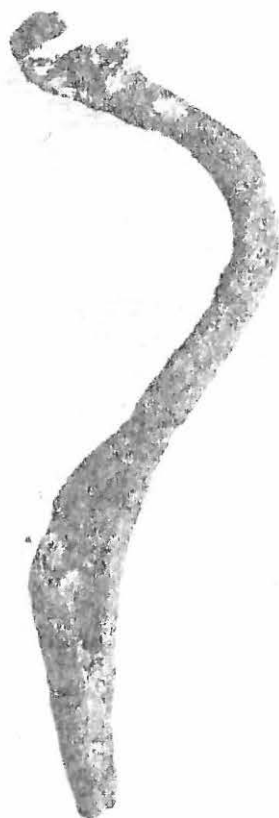

TYA 8259: Koccoja 2, luoteispääntä. Kuv. SE.

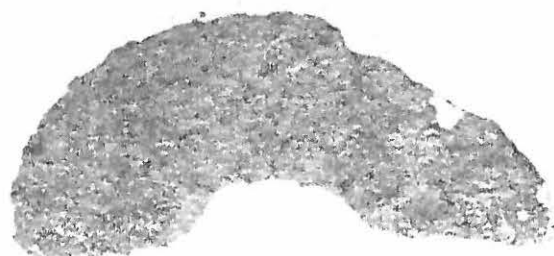
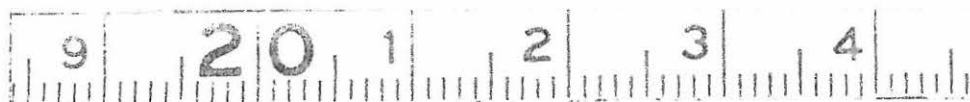
TYA 8260: Koccoja (13-14 m profilli) Kuv. NE.

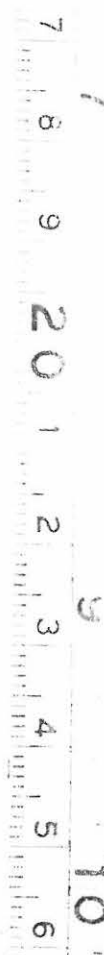
TYA : 8318 : Löytö n:o 1
(TYA 260: 1)

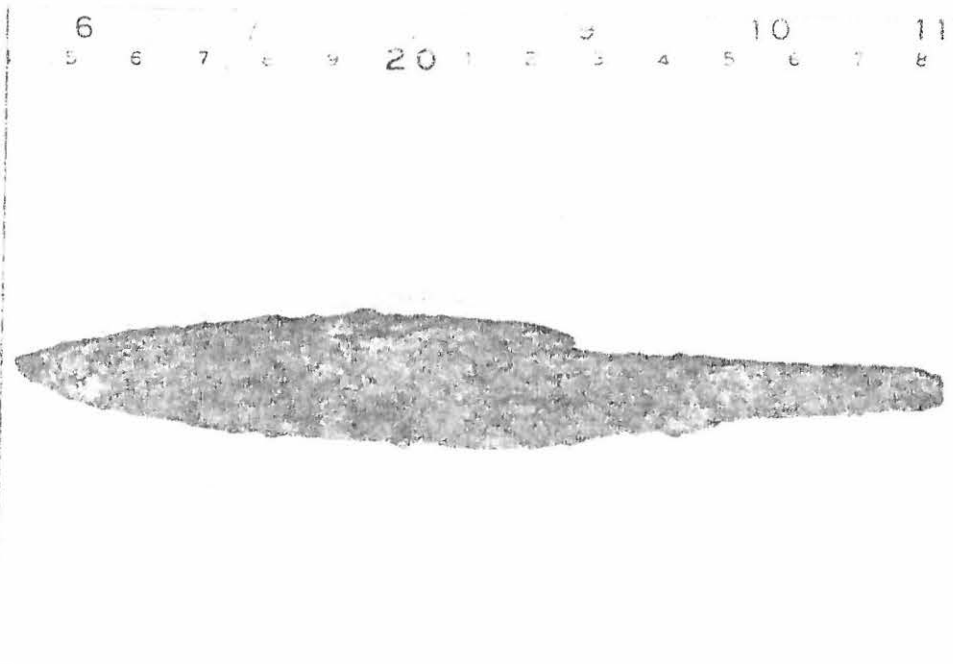
TYA 8319: Löytö n:o 2
(TYA 260: 2)

TYA 8317: Löytö n:o 3 (TYA 260:3)

TYA 8320: Löytö n:o 4
(TYA 260:4)

TYA 8321: Löytö n:05
(TYA 260:5)

TYA 8314: Röykkiö ennallistettuna
Kuv. SE.

TYA 8257: Kocoin 1,
Kallispääntä. Kuv. SE.

TYA 8312-8313: Röykkiö ennallistettu.
Kuv. tikkailla E.

TYA 8316: Röykkiö ennallistettu
Kuv. tikkailla E.

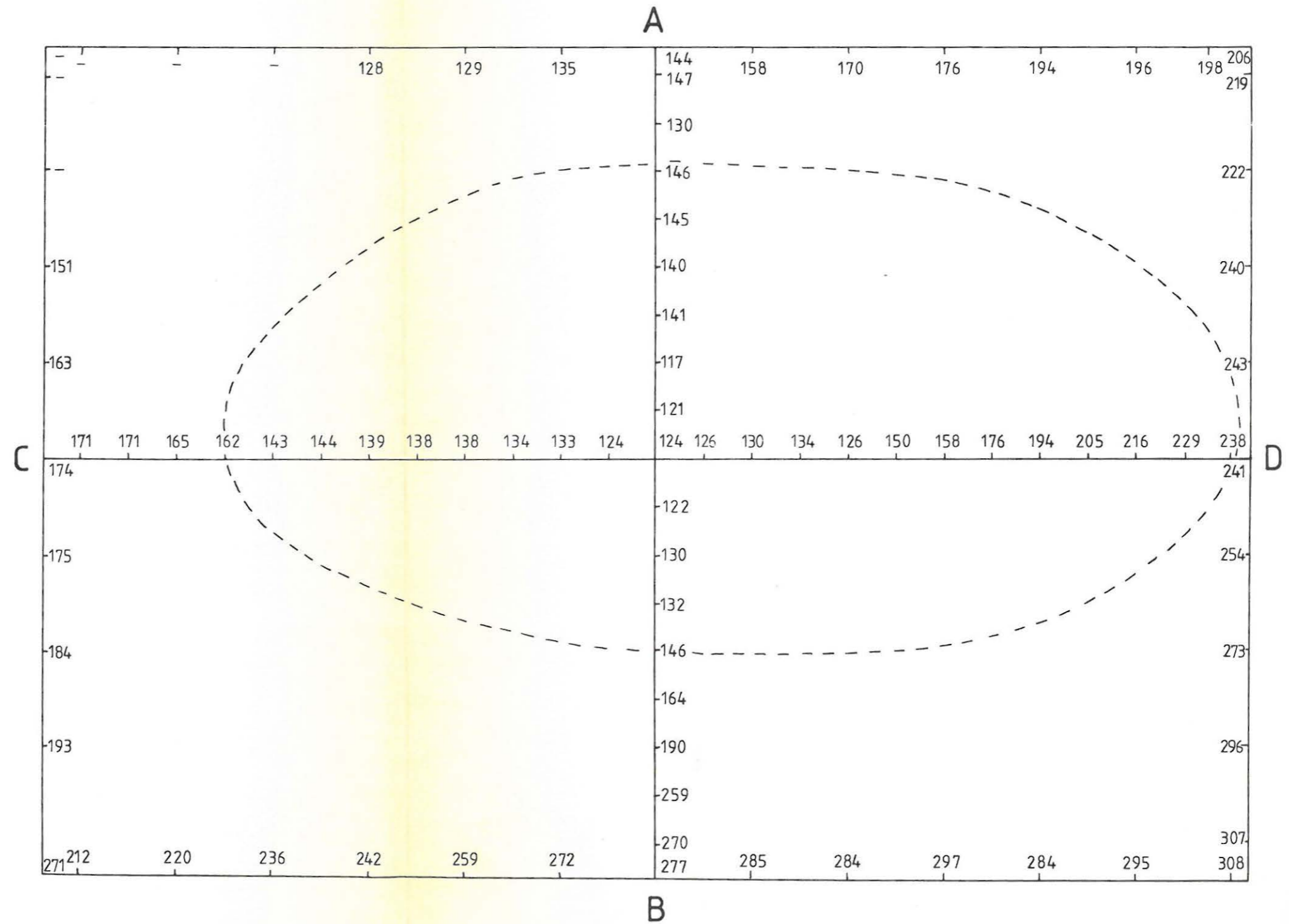
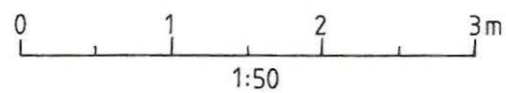
Kartta 2

VESILAHTI HINSALA /
 JOKIOINEN HARMAA
 RAUNIO 9, pintavaaitus
 turpeen päältä

M. KYKYRI 1984
 piirt. M. Kykyri

vl. 198
 kp. 91,68

100 tason pintaluku
 --- raunion laajuus

Kartta 1

VESILAHTI HINSALA /
JOKIOINEN HARMAA
yleiskartta

M.KYKYRI 1984

mitannut T. Tuovinen
piirt. M. Kykyri

□ tonttipyykki ja -numero

✕ piikkilanka-aita,
tonttiraja

--- tonttiraja

▨ kaivettu alue

(I) raunio, numerointi viittaa
V. MAAJOEN inventointiin
v. 1939

⊙ pensasaita

∩ lehtimetsä

^ havumetsä

▭ kesämökki

— rantaviiva

N

HINSALAN KYLÄ

Hoppu RN:o 3²

(VII)

⊙ kp 91,68

(V)

(VI)

2475

koeajat 1, 2, 3

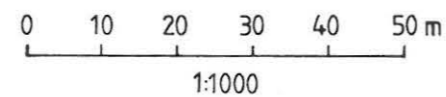
1. 2. 3.

(II) kp 91,70

Jaanu RN:o 4¹⁰

(I)

JOKIOISTEN KYLÄ

⊙ kiintopiste ja sen
korkeus m m.py.
▩ rantaterassi

tie

piha

pelto

niitty

SAKASELKÄ

pelto

2587